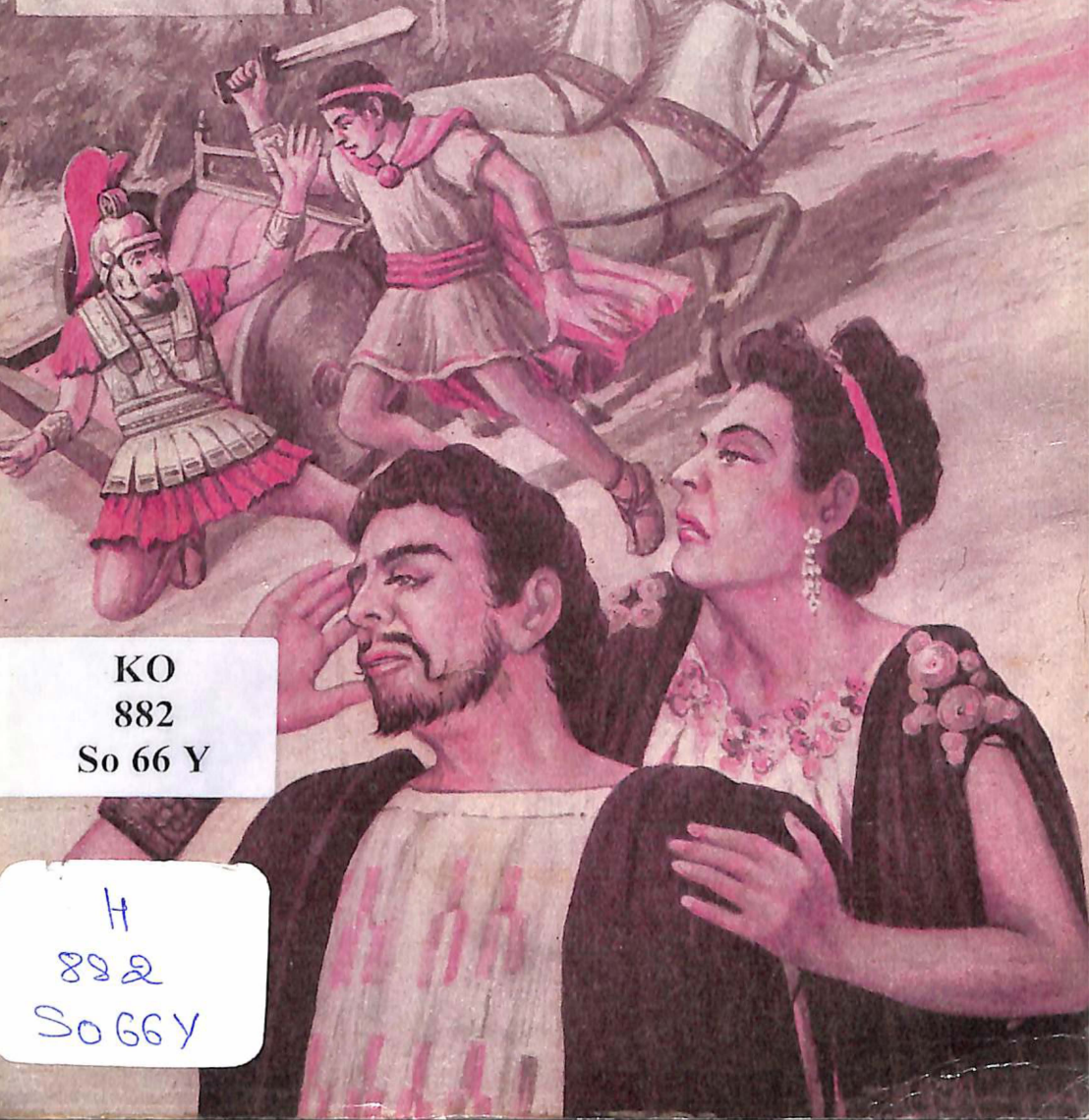
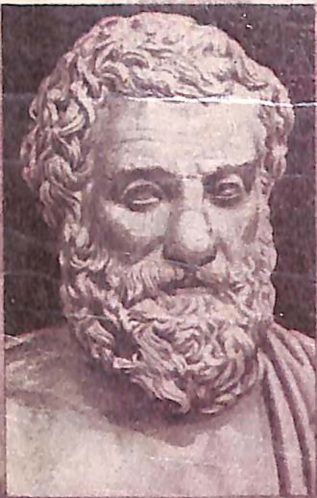

यदीप राजा

सॉफॉक्लिश

KO
882
So 66 Y

H
882
So 66 Y

***INDIAN INSTITUTE
OF
ADVANCED STUDY
LIBRARY, SHIMLA***

107

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

पुस्तकाचे फाटले वटेन एक शिल्पाकृती दिल्या. शिल्पांत तीन जोतिशी बुध्दभगवानाची आवय राणी महामाया हिका पडिल्ल्या सपनाचो अर्थ राजा शुध्दोधनाक सांगतात अशें दाखयलां. शिल्पाचे सकयले वटेन एक बरोवपी तें सांगप बरोवन घेता. भारतांतल्या लेखनकलेची ही अशे तरेची सगळ्यांत पुर्विल्ली नोंद आसूंये.

नागार्जुनकोंडा, दुसरो शेंकडो, इसवी.

नॅशनल म्युझियम, नवी दिल्ली हांच्या बरेपणान.

यदीप राजा

बरोवपी
सॉफॉक्लिश

अणकारपी
पांडुरंग भांगी

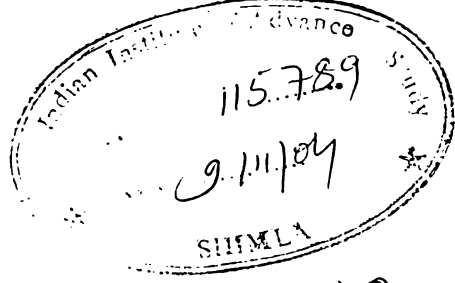

साहित्य अकादेमी

Yaddeep Raja(यदीप राजा) :

Konkani translation by Pandurang Bhangui of
Sophocles's Greek classic Oedipus Tyrannus
Sahitya Akademi, New Delhi(1992), Rs.45

© Sahitya Akademi
First Edition : 1992

Published by :

Sahitya Akademi

Head Office :

Rabindra Bhavan, 35, Ferozeshah Road,
New Delhi 110 001

KO
882
5066 Y

Sales Department :

Basement in 'Swati', Mandir Marg, New Delhi 110 001

Regional Offices :

172, M.M.G.S.Marg, Dadar(East), Bombay-400 014

Jeevan Tara, 23A/44X, Diamond Harbour Road, Calcutta 700 053

Gunna, 304-305, Anna Salai, Teynampet, Madras-600 018

ADA Rangamandira, 109, J.C.Road, Bangalore-560 002

ISBN 81-7201-122-9

Library

IIAS, Shimla

KO 882 So 66 Y

00115789

Printed by :

Kalpna Typesetter

Plot No. 1/A, Pushpa Park

Daftary Road, Malad(East)

Bombay-400 097

मूल्य 45 रुपये

प्रस्तावना

सॉफॉक्लिश (Sofocles) क्रिस्ता आदल्या 496 वर्सा आतिकाचें उपनगर, कॉलॉनु (Colono) हांगा जन्मलो. शस्त्रां तयार करपी एका श्रीमंत बापायचो तो पूत आशिल्लो. त्या वेळार आतेनाक (Atena) जितलेंय बरें शिक्षण मेळटालें, तितलेंय शिक्षण ताणें घेतलें. ध्यान लावन महाकविंच्या काव्यांचो, तांतूंतय हॉमेराच्या (Homero) महाकाव्याचो ताणें अभ्यास केलो. ताज्या काळावेल्या संगितांतल्या नांवांजत्या गुरूंकडल्यान तो संगीत शिकलो. खंचेय विद्येच्या गाभ्याक हात घालपाइतले तीख बुद्दिचो, अत्यंत चतुर, सदांच विवेक जागो आशिल्लो आनी तीख संवेदना आशिल्लो विद्यार्थी म्हणून तो गाजलो. खेळांत, तेच परी विद्वानांचे सभेंतय, वाद-विवादाखातीर ताजी तोखणाय जाली.

आतेनाचो तो भांगाराचो, अत्यंत वैभवाचो काळ आशिल्लो. पर्शियनांचेर जैत जोडून, दर्याचेरय आतेनान सत्ता जोडिल्ल्यान आनी खंडणी मेळूंक लागिल्ल्यान, शहराची भरभराट जाताली. ह्याच काळार 'पार्तेनॉन' (Partenon) बांदपाक सुरवात जाली. थंय 'फीदियश' (Fidias) हो शिल्पिक काम करतालो. शहरांतले नगरसभेत, राजकर्णांचेर आनी भाशेचेर मोग आशिल्ल्या नागरिकांमुखार, नांवांजते उलोवपी समाजाच्या प्रश्नांचेर चर्चा करतालें. इश्किलाच्या (Esquilo) नाटकांची नामना फांकताली. तरणे-धाकुटे खेळांत निपुणाय जोडीत, व्हडविकेच्या हावेसान जियेताले. प्लेटो आपल्या गड्यांकडेन तत्वज्ञानाचेर चर्चा करतालो. फिदेयाचीं शिल्पां आतेनाच्या चौकांक सोबा दितालीं. कलेच्या, खेळाच्या आनी तत्वज्ञानाच्या मळाचेर नवीं नवीं चंवरां फुट्टालीं. आतेनाची हवाच संस्कृतायेचे गिरेस्तकायेन भरिल्ली आनी तरण्या-धाकुट्यांक नवी नवी प्रेरणा दिताली.

सॉफिक्लिसाचे प्रतिभेक ह्या वातावरणाचो लाव मेळलो. राजकर्णांतय ताजें मन रंगतालें. आतेनांतल्या लोकांनी तीन खेपो ताका, अधिकाराच्या जाग्यार वेंचून हाडलो. कायद्यांत सुधारणा घडोवन हाडपाच्या मंडळाचेर ताणें काम केलें. जाल्यारुय, मंडळांतल्या वांगड्यांची लोकशाहिचे आड आशिल्ली धारणा पळोवन, त्या मंडळांतल्यान ताणें आपलें आंग काडून घेतलें. लोकशाहिक लागुनच नितीक मळाचेर आतेनाचो आत्मो बोंगेवन फुलिल्लो तो पळेतालो. तरणे-धाकुट्यांच्या विचारांत ताका एक गिरेस्तकाय दिसताली; संस्कृतिच्या मळाचेर दिसपट्टीं नवीं नवीं फुलां फुलतालीं; स्वतंत्र मनशांभितर स्वतंत्र मनीस म्हणून तो जियेवंक सोदतालो.

भावनांच्या उमाळ्यांत तो केन्नाच व्हांवून गेलो ना. तागेलो विवेक सदांच जागृत आसतालो. संवसारांतले सगळे विचार तो घेतालो. मनिसजातीक व्हडविकेच्या मार्गान व्हरपाचो ताका ध्यास लागिल्लो.

पिरायेच्या 28 व्या वर्सा तागेलीं नाटकां माचयेर आयलीं. नाटकांचे एके सर्तींत,

इशिकलांचे नाटक आसतनाय, सॉफॉक्लिसाक पैलें बक्षिस मेळलें. दर दोन वर्सांनी ताणें बरैल्ल्यो दुखेस्तिका (Tragedias) माचयेर येत रावल्यो. तागेल्या दर नाटकाक पैलें ना जाल्यार दुसरें बक्षिस मेळटालें. क्रिस्ता आदल्या 405 वर्सा तो भायर पडलो. कांय श्रेष्ठ नाटककारांवरी आपणें बरैल्ल्या नाटकांत तो काम करतालो. जाण्टेपणांत जेन्ना ताजे उच्च्यार स्पस्ट जायना जाले आनी आंगांतलें बळ उणें जावपाक लागलें, तेन्ना नाटकांनी काम करपाचें ताणें सोडलें. ताज्या चरित्रकारांक आनी समिक्षाकारांक ताणें बरैल्ल्या नाटकांचे संख्येचो जरी दुभाव आसलो, तरी ताणें 120 नाटकां बरैल्लीं आसुये अशें म्हण्टात. ताणें बरैल्ल्या नाटकांतली आज सातच नाटकां मेळटात. तांतूंतले 'यदीप राजा' (Rei Edipo) हें नाटक, संवसारांत आज मेरेन बरैल्ल्या श्रेष्ठ दुखेस्तिकांतली, एक श्रेष्ठ दुखेस्तिका मानतात. ताज्या नाटकांतल्यान, मनशाचे जिणेची एक जाण मेळटा. ताणें निर्माण केल्लीं पात्रां, मनिसजातींतलीं देखदेणीं मनशां कशीं जाणवतात. आतेनाच्या त्या काळावेल्या जिणेंतलीं भोवती-धुंवतीं मनशां ताणें चितारल्यांत. ताज्या वेळावेल्या हेर नाटककारांवरी, आपल्या नाटकांनी ताणें कसलीच कंगरखीस करूंक ना. आपणें निर्माण केल्ल्या पात्रांक. खांबसुत्र्यांची बावलीं कशीं ताणें नाचौक नात. तांकां आपआपल्या स्वभावधर्माप्रमाणें चलूंक दिल्यांत. अट्टस्टाच्या पटारय, आपलें प्राक्तन भोगतनां, तीं उदात्त मनशांच्या पांवड्यार चडल्यांत. ताज्या काळावेल्या आतेनांतल्या जिणेचें उदात्त दर्शन आपल्या नाटकांतल्यान घडैलां आनी थंयच्या प्रतिभावंतांच्या प्रतिभेचे दर्शन दाखैलां. 'यदिप राजा' (Rei Edipo) हे ताणें बरैल्ले दुखेस्तिकेक, संवसारांतल्या वाङ्मयांतली एक श्रेष्ठ आनी निर्दोश दुखेस्तिका मानतात. ह्या नाटकांत यदिपाचे जिणेंतलीं घटितां दाखैल्यांत. तेबाचो राजा लाय्यु आनी तागेली राणी झ्यॉकाश्ट हांचो हो पूत. तो आपल्या बापायक मारून खासा आपले आवैकडेन लग्न जातलो, अशें अभद्र भविश्य केल्ल्यान, ताका अरण्यांत व्हरून उडोंवक लायलो. एका राखण्यान ताका, कोरितांचो राजा पोलीबियु (Polibio) हाजेकडेन व्हरून दिलो. ताणें ताका खासा आपलो पूत कसो सांबाळलो. यदीप जुवान जातकीर, परत प्रसाद घेंवक गेलो. प्रसादार तेंच अभद्र भविश्य ताका परत सांगलें. देखून, पॉलिबियाचो खून, आपल्या हातान जांव नये म्हणून, तो कोरिताक साकून भायर सल्लो. प्रवासांत ताका वाटेर लाय्यु मेळलो. लाय्याक तो वळखनासलो. ताज्या हातान न कळटां ताजो खून जालो. उप्रांत तेबांत तो गेलो. स्फिक्साचें कुवाडें ताणें सोडलें आनी त्या राक्षसाच्या त्रासांतल्यान त्या नगराक ताणें वाटायलें. तेबाच्या लोकांनी, तागेले हे उपकार स्मरून, लाय्याच्या रित्या जाल्ल्या सिंव्हासनाचेर ताका बसैलो. ह्या नव्या नगराकडेन मायेचें नातें जोडपाखातीर, यदीप झ्यॉकाश्टाकडेन लग्न जालो.

यदिपाचे अधर्मी करणेक लागून देवाचें रागणें ताजेर पडलें. ह्या रागण्याक लागून देवांनी तेबाचेर धाडिल्ले वशाचे धामेन नाटकाची सुरवात जाता आनी यदिपाच्या देशांतरान नाटकाचो अखेर जाता.

मनीस कितलोय व्हड जालो, तरी ताका आपलें प्राक्तन चुकना. अट्टस्टाचेर जैत जोडूंक तो पावना. ह्या नाटकांतल्या दर एक घटितांतल्यान यदिपाचे आचार-विचार उक्ते जातात.

आपल्या प्राक्तनाक साद घाल्ल्यावरी, आपल्याच करण्यांनी तो आपलो फोंड खणटा. प्राक्तनच हांगा घटितांचे धागे विणटा आनी सॉफॉक्लिश ते धागे कलेच्या अप्रतिम पांवड्यार चडैता.

खंयच्याय नाटकाचें वा कलाकृतिचें भाशांतर उतराक उतर घालून जायना. नाटकाचो भावार्थ पुरायेन दाखोवपाक, भाशांतर करतल्याक थोडिभोव स्वतंत्रताय घेंवची पडटा. क्रिस्ता आदल्या पांचशीं वर्सांतलें ग्रीस आनी त्या काळावेलो भारत हांचे संस्कृतायेंत थोडीभोव सारकाय मेळटा. आमगेलो झौस हो तांचो (Zeos); आमगेलो प्रसाद हो तांचरे (Oraculo) आमगेलो यक्षप्रश्न हो तांगेलें स्फिंक्साचें कुवाडें; आमगेलो आदित्य हो तांचो (Apllo) देखून झॅवसाक हांवें घौस म्हळा; ऑराकुलाक प्रसाद म्हळा; स्फिंक्साच्या कुवाड्याक यक्षप्रश्न म्हळा आनी आपॉलाक आदित्य म्हळा. ह्या बदलान नाटकाच्या ओगाक कसलीच बाधा येना; नाटकाची गोडसाण उणी जायना.

हे भाशांतर भौ. Agostinho Da Silva हाज्या पुर्तुगेज भाशांतरावेल्यान केलां.

पांडुरंग भांगी

नाटकांतली पात्रां

यदीप (तेबाचो राजा)
इयॉकाइत (यदीपाची बायल)
क्रेओंति (इयॉकाइताचो भाव)
तिरेंजियश (आंधळो प्रेशित)
पुजारी
निरोप हाडपी
एक गोरवां राखणो
एक दूत
वृंद (तेबाचे नागरीक)

यदीप : म्हजा पुतांनो, ह्या पुर्विल्ल्या कादमाच्या नव्या वंशजांनो, हातांत ताळ्यो घेवन, कितें मागूंक तुमी म्हजा म्हन्यांत आयल्यात ? अक्खें नगर धुपाच्या वासान भल्लां. वता थंय दुखेस्त गाणींच कानार येतात. आणि व्यथांचे हुस्कारे आयकूंक येतात, तुमी हांगा येंवचे पैलींच म्हज्या पुतांनो, ह्या यदिपान मनशां मदल्या ह्या अत्यंत नांवाजत्या मनशानच, तुमचीं दुखां पुसूंक येंवक जाय आशिल्लें. ह्या समस्त दुखेस्तांचें गाराणें तूंच सांग म्हज्या म्हालगड्या ? खंयचे आशेन आनी कसल्या भयान तुमी हांगा आयल्यात ? म्हाकाय मनिसपण आसा. तुमच्या दुःखान म्हगेलेंय काळीज कळवळटा.

पुजारी : राजा, म्हजे जन्मभुंयेच्या धनया, तुज्या मुखार आज आमी बागवल्यात. ज्यांकां चांट पासून मारपाक त्रास जातात इतले जाण्टे पिरायेर पाविल्ले पुजारी आनी हांव, द्यौसाचो सेवेकार आनी आमचे जुवान फुलते भुरगे, अशे सगळे तुजेसरीं आयल्यात. थोडे जाण, पालाच्या आनी इस्मेनाच्या देवळां मुखार, आगोरांत थाल्ल्यात. ह्या शाराचेर संकटांचे एक वारें उखलून आयलां, तें आजून बसना. फुलांत आसतनाच फळां गळून पडतात. बैलांचीं जोतां मानो आडव्यो घालतात आनी गर्भाची पूर्ण वाढ जांवचे पैलींच गुरवारी होळटात. गांठिच्या जोरा धामेन आपली चूड पेटयल्या. ह्या कादमाच्या घरा घरांनी ती उजो पेटयत चल्ल्या. आज आमी तुज्या म्हन्यांत आयल्यात. तूं देव म्हणून न्हंय, तर देवाच्या रागण्या मुखार, आमच्या आकांताक तूं धांवून येतलो ही आस्त आमकां आसा म्हणून ! ह्या कादम नगरांत येंवच्या पैलींच यक्षाच्या त्रासांतल्यान तुवें आमकां वाटायल्यात. त्या वेळार, आमकां संकटांतल्यान सोडोवपाक, खंयच्याय तरी देवान तुका प्रेरणा दिल्ली आसुये. ही समस्त प्रजा अशेंच मानता आनी अशेंच धरून चलता. यदिपा, मनशांतल्या अती बळिस्त मनशा, आतां आमी तुज्या दारांत भीक मागूंक आयल्यात. खंयच्याय बुदवंताची बुद्द घेवन, वा देवाक प्रसान-पाकळी लावन, तूं आमकां विघ्नामेकळे कर. हें नगर आशिल्लें तशें भाग्यवंत जांवदी आनी त्याच वांगडा राजा, मनशांमदल्या अत्यंत गुणेस्त मनशा, तुजेंय भाग्य फळफळून येंवदी. तुजे उपकार आजुनय आमकां आठवंतात. आमकां वाटाय. तुवें आमकां

त्रासां-मेकळे केले तरी संकटां आजुनय आमची फाट सोडिनात, अशें म्हणपाची पाळी आमचेर हाडूं नाका. ह्या नगराक वांचय आनी ताका थंडाय. जे परी एका भाग्यवंत वेळार तुवें आमकां अविघ्न केले, तेच परी आतांय आमकां संकटांतल्यान मुक्त कर. ह्या नगराचेर तूं राज्य करतलो जाल्यार, तें अरण्य जांवचे परस मनशांनी फुलून गेल्लें बरें न्हंय ? घरां आनी वाडे, केदेय व्हड आसूं, मनशांविणें तांकां सोवा ना.

- यदीप** : म्हजा दुखेस्त पुतांनो, तुमी नम्र जावन जें कितें मागूंक आयल्यात तें हांव जाणां. तुमकां समस्तांक जें दुःख भोगता तेंय हांव जाणां. म्हजी व्यथा तुमचे व्यथेपरसय व्हड आसा. तुमी व्यथा भोगतात ती खासा तुमची. दुसऱ्यांचे व्यथेची तुमकां कल्पना ना. म्हाका दुःख सोंसचें पडटा तें ह्या नगराचें, समस्त नागरिकांचें, तशेंच खासा म्हजें. तुमी म्हाका न्हिदेंतल्यान जागो करूंक ना. देवाच्या रागण्याक लागून रातिच्यो राती हांव रडलां. तुमच्यो अपदा पळोवन म्हजो जीव चुरचुर्यांनी फडफडटा थयंच आसा. विचार करू करून म्हजे तकलेंत घण बसूंक लागल्यात. जो उपाय म्हाका सुचला, ताच्या खातीर हांवें पावलां घाल्यांत. हें नगर कशें वाटांवचें आनी तुमच्या सगळ्यांचे वळवळे कशे ना करचे, ह्या खातीर फेवाच्या देवळांत, म्हगेल्या मेवण्याक, क्रेऑंतिक हांवें धाडला. देवाक प्रसाद लावन हांवें, खयचे वाटेत वचें हे समजून घेवंक ताका हांवें परपरत सांगलां. तो गेला त्या दिसाच्यान हांव एक एक दीस मेजित आसां. तो येन्ना पावूंक जाय आशिल्लो. ताका कळाव कित्याक जाला ते समजना. तो येतलो, तेन्नाच देवानं जो कौल दिला तो कळटलो. देवाचो निर्णय, म्हज्या आड पासून आसलो जाल्यार, ताका पाळो दिंवक हांव फाटीं रावचों ना. तशें हावें केलें ना जाल्यार, म्हज्यासारको उंवाळून घाल्लो मनीस आनी दुसरो आसचो ना.
- पुजारी** : तुवें योग्य तेंच केलें राजा. क्रेऑंति पावला म्हणपाचें कोण तरी उलयल्लेवरी दिसता.
- यदीप** : आपोला, सूर्य देवा ! उर्वा आनी उल्हास दिवपी तुज्या रूपावरिच, तुजो निर्णय आमकां भाग्य-देणो जांव.
- पुजारी** : खुशालभरीत जावनच तो येता जांवक जाय. तशें नाशिल्लें जाल्यार आपल्या मस्तकाक फुलांची माळ रेवडायत तो येवचो नाशिल्लो.
- यदीप** : आमचे सरींच तो येता. म्हज्या इश्टा, मेनेजेवाच्या पुता, प्रसादाचेवर देवान कितें सांगलां ?
- क्रेऑंति** : अत्यंत भाग्याचेंच सांगला ! कांय गजाली आचरणांत हाडपाक कठीण

आसतात. तांचो परिणाम जर आमच्या हिताचोच जाता जायत, तर त्यो बऱ्याच्योच आसतात.

- यदीप : तुजीं उतरां उमेदिचींय दिसनात, तशीं निशेणेचींय दिसनात.
 क्रेओँति : सगळ्यांनी आयुकचें अशें तुका दिसता जायत, तर सांगूंक हांव तयार आसां. ना जाल्यार आमी राजवाड्यांत या.
- यदीप : समस्तां मुखार तूं सांग. म्हज्येवेल्या अरिस्तांपरस प्रजेच्यो व्यथाच म्हजें काळीज कातरतात.
 क्रेओँति : हे भुंयेचेर जें पातक मातलां, तें आनीक मातूंक दिंव नाकात. ताका ना करून उडयात. ताका भवसूं नाकात, अशें देवानं सांगलां.
- यदीप : कसलें पातक ? आनी ताका कसलें प्रायच्छित ?
 क्रेओँति : अन्यायान अन्यायाचें परिमार्जन करपाक जाय. हो अन्यायच ह्या नगराचो विभाड करता. अरिस्तांतल्यान ह्या नगराक वांचयतलो जाल्यार, एका मनशाक ह्या नगरांतल्यान धांवडांवक जाय.
- यदीप : देव अशें सांगता ? हो अन्याय कोणाचेर जाला आनी हो अन्याय कोणे केला ?
 क्रेओँति : लाय्याचेर. तूं ह्या नगराचो धनी जांवचे पैलीं, लाय्यच हे भुंयेचो राजा आशिल्लो.
- यदीप : हांवेंय अशेंच आयकलां. जाल्यारूय ताका हांवें पळोंवक ना.
 क्रेओँति : ज्याणें ताजो खून केला, ताका कडकडीत खास्त भोगयात अशें देव सांगता.
- यदीप : 'हो खून खंय जालो ? ह्या खुनाची नाट खंय सोदप ?
 क्रेओँति : नाट नगरांतच आसा, अशें देव प्रसादार सांगता. सोदल्यार ती मेळटा, ना जाल्यार मेळना.
- यदीप : क्रेओँती, सांग. खंच्या जाग्यार वा खंच्या परकी देशांत लाय्याचो खून जालो ?
 क्रेओँति : देवाचो प्रसाद घेवपाक तो गेल्लो म्हणून सांगतात. त्या उप्रांत आपल्या राजवाड्यांत तो पावलोच ना.
- यदीप : ताज्या वांगडा कोणच सांगाती नाशिल्ले ? तांतूंतल्या एकल्यानय हें घटीत पळोंवक ना ? आनी तें सांगपाक हांगा कोणच परतो आयलो ना ?
 क्रेओँति : ते सगळे हो संवसार सोडून गेले. जो एकलोच जितो उरिलो, तो भियोवन धांवत सुटलो. जें कितें ताणें पळेल्लें, तांतूतली एकय गजाल ताणें आमकां सांगली ना.
- यदीप : खून लहान आसल्यारय मुखावेलो सोंद घेव येता.

4 यदीप राजा

- क्रेओँति** : एकाच बराबर चोरांनी लाय्याचेर घाय घाले. चोर एकलोच नाशिल्लो. ते कितलेशेच जाण आशिल्ले !
- यदीप** : कोणाचीय फूस आसल्यावगर चोरांक येदें धाडस जांवचें ना !
- क्रेओँति** : तोच दुभाव आमकांय येता. तरी लाय्याच्या खुन्याची सूड घेवपाक, आमच्या मदलो एकलोय फुडें सरना.
- यदीप** : तुमकां कोणें आडायल्यात ? कसलें वाग्रें तुमचेर पडलां ?
- क्रेओँति** : यक्षाचें ! ह्या यक्षानच आपल्या म्होंव्या उतरांनी आमकां भुलयले. तेन्नाच्यान आमचो वर्तमानकाळ दवान गुठलावल्ल्यावरी गूढ जाला.
- यदीप** : हें गुमानीत हांव सोदून काडल्यावगर रांवचो ना. राजाच्या खुनाक तुमी म्हत्व दिलें तें खन्यांनीच तुमकां सोवशें जालें. खुनाचो सोद पुरायेन घेवंक जाय. खासा म्हज्या हातांनी हांव गुन्यांवकाराक ख्यास्त भोगयतलों. ज्याणें लाय्याक माल्लो, ताज्यान म्हाकाय मारूंक जातालो. म्हज्या पुतांनो, तुमी वचात. ह्या नगरांतले जे आगोरांत थाल्ल्यात, तांकांय म्हजो निरोप दियात. खुनाचो धागो मेळपाक जितले यत्न करूंक जातात, तितलेय करपाक जाय. देवाचे कृपेनआमी सगळेच सुखी जावया. ताजी कृपा नासल्यार आमी सगळंच अपदा भोगुया.
- पुजारी** : राजान आमकां उतर दिलां. हांगासल्ल्यान आमी आतां हालुया. फेबान दिल्ले प्रसादा पाकळेन आमी विघ्नामेकळे जावपाक पावूं आनी अपदेंतल्यान आमची सुटका जावूं.
- वृंद** : देल्फाच्या वैभवसंपन्न नगरांतल्यान, त्या नांवाजत्या तेवामेरेन येवपी, द्यौसाचे उर्वेस्त आनी भाग्येस्त वाणये, आमचो आवरो उड्टा आनी काळीज भयान कलकलता. घडये आज, घडये फाल्यां, आमच्या खातीर तूं कितें करतली हाजोच आतां ध्यास लागला. भांगराचे आशेचे धुवे, हे अमृताचे वाणये, सांग.
- घोसाचे धुवे, हे भुंयेक सदांकाळ राखण दिवपी सुंदर आतेना, तुकाच हांव पैलो साद घालतां. आगोरांत आर्तेमीजिथ हे तुजे भैणी वांगडा, जैतवंत सिंन्हासनाचेर तूं बशिल्लें आसा, आनी फेबाकडल्यान आपलीं कीर्णां तूं पैस फांकैत आसा. तुमी तिंगाय येयात. आमच्यो अपदा पोरो घालून सुखाचो हात आमच्या काळजांचेर भोंवडायतात. ह्या पैलींय, जशें तुमी देवाच्या रागण्यांचे निवारण केलां, तशें आतांय करात.
- देवांनो, आमच्या वळवळ्यांक अन्त ना. आमचीं भुरगीं तळमळून, फडफडून मरतात. तांकां वांचवपाचो उपाय आमचेकडेन ना. आवयांची भुरगीं मरून वतात. उज्याच्या केंडांत हुलपल्ल्या सवण्यांच्या भिन्यांवरी,

एका फाटोफाट एक अशे मनीस हांगा यमाच्या स्वाधीन जातात.

जे मरतात तांच्या खातीर दूरव पसून गळोवपाक आतां कोण न जाला. होंकलो एका खिणांत म्हाताच्यो जाल्यात. आवयो, देवळांतल्या देवाच्यामुखार भितल्ले भितर घुस्मटून रडटात आनी ह्या दुर्भाग्याचो अन्त जांवचो म्हणून विनैतात. वता थंय व्यथांची आनी वळवळ्यांची दुखेस्त गाणींच कानार येतात. घौसाचे पर्जळीत धुवे, आमच्या संकटांक पाव !

हो पटकेचो देव, आयुधाविणें, आमच्यांतल्या एका एकाक खायत आसा. ताका धांवडायन लाय. जंय मनशाचो राबितो ना आनी जंय वारोपसून विखान भरिल्लो आसा, ते त्रासियेचे दर्या देगेर ताका धुकलून घाल. आज जितो आशिल्लो मनीस, फाल्यां जितो उरतच म्हणपाची शास्वती ना. घौसा, आमच्या पित्या, तूं मळबाचो धनी. तुगेली वीज धाडून तांचें भस्म करून उडै. तेच परी आमच्या राखणायत देवांनो, तशेच खेत्रपाळांनो, तुमच्या संहार करपी अस्त्रांनी, ह्या अमंगळ देवाच्यो शिन्यो करून उडयात.

यदीप : देवांक तुमी विनैतात, जाल्यारूय ते देव तुमकां पावनात. जो खून जाला त्या खुनाची म्हाका खबर ना. हांव एक आथवो मनीस ! तुमी कसलीच सुनशा दिलीना जाल्यार वा कसलीच खूण सांगलीना जाल्यार, खुन्याचो सोद हांव कसो करूं ? तो खून जाल्या उप्रांत हांव हांगा पावलां. कादमाच्या नागरिकांनो, तुमच्यांतल्या कोणाक, लाय्याचो खून कोणें केला म्हणपाची खबर आसल्यार, ताणें ती म्हाका सांगची. ताका जर म्हजो भय दिसता जायत, तर ताका हांव अभय दितां. परकी मनशान हो खून केल्लो आसल्यार आनी ताजें नांव तुमकां खबर आसल्यार, तें म्हाका सांगातं. जो हें नांव कळैतलो ताका फाव ती तस्त्रीप हांव दितलों. ताच्या उपकारांत हांव सदांच रावतलों. तुमच्यांतलो कोणय, भयाक वा इश्टकायेक लागून, त्या मनशाचें नांव उवतें करूंक अनमनता जाल्यार, हांव फर्मायतां, की ह्या मनशाक हांगा रावपाक मेळचें ना. ज्या ज्या जाग्यार म्हजी सत्ता चलता, थंय थंय ह्या मुखार कोणाकच ताका थारो दिवपाक मेळचो ना. ह्या मनशाक पातकी मानात. ताका घरांतल्यान धांवडायतात. देवाच्या निर्णयाक आनी मेल्ल्याक न्याय दिवपाखातीर हांव सांगतां की, ज्या मनशान खासा आपल्या हातान वा वांगडाक घेतिल्ल्या मनशांकडल्यान हो खून केला, ताजेर वशाड पड्टलें. सगळे तरेच्या पिडे-रोगांनी आनी कस्टा-अपदांनी वळवळून तो मरतलो. ह्या मनशाक म्हगेल्या प्रासादांत हांवेंय भितोडी दिल्ली आसल्यार, त्योच अपदा म्हाकाय भोगूं! राजाचो

खून करतल्याक हांव सुको सोडचों ना. जे अर्थी हे भुंयेचेर लाय्याचीच सत्ता चलताली, जे अर्थी ताका पूत आशिल्ले जाल्यार, तांकां हांव म्हजेच पूत कशे लेखतलों आशिल्लों, जे अर्थी कोणाकच येंवक फावना अशे तरचें ताका विप्रीत मरण आयलां, ते अर्थी ताका हांव म्हजोच बापूय कसो मानतां आनी बापायच्या खुन्याचो सोद घेवप ही पुताची लागणूक धरतां. जे कोण म्हजे आज्ञेक पाळो दिंवचे नात, तांचें गट्टाण जाल्याबगर रांवचें ना. कादमाच्या नागरिकांनो, म्हजे आज्ञेक पाळो दियात. देव तुमचे बरें करूं !

- वृंद : राजा, श्रापांनी आमकां खेपूं नाका. आमी खून करूंक ना. खून कोणें केला तेंय आमकां खबर ना. राजाचो खून जाला हें देवानच सांगलां. खून कोणें केला तेंय देवाकच सांगुदी.
- यदीप : तुमी सांगतात तें लटिक न्हंय. देवाच्या मनांत सांगपाचें आसल्यार देव सांगतलो. देवामुखार मनशाचें शाणेपण चलना.
- वृंद : आनिकय एक दुसरो विचार आमकां सुचता.
- यदीप : जाय जाल्यार तिसरोय सुचयात. फाटीं सरूं नाकात.
- वृंद : राजा, फेवावरीच तिरेज देवाकय प्रसाद लाय. धांपून आशिल्लें सत्य तो सदांच उवतें करता खंय !
- यदीप : क्रेओंतिची बुद्द घेवन, ह्या पैलींच हांवे दोन दूत थंय धाडल्यात. ते आतां पावूंक जाय.
- वृंद : विस्वास दरवचो अशें कांयच आयकूंक येना. आयकूंक येतात तीं पैलिंचींच तड्डकां.
- यदीप : कितें आयकूंक येता ? म्हाकाय जाणा जावपाची उमळशीक आसा.
- वृंद : वाटेन वतल्या कांय भोंवडेकारांकडल्यान लाय्याचो खून जाला म्हणून आयकूंक येता.
- यदीप : हय. हांवेंय अशेंच आयकलां, जाल्यारूय, हाका गवाय रवंय आसा ?
- वृंद : तुगेलो चरचरीत श्राप आयकून खुनी भियोंवक जाय आशिल्लो.
- यदीप : जो अन्याय करता ताकाच भंय आसता. ज्याणे कसलोच गुन्यांव करूंक ना तो श्रापांक भियेना.
- वृंद : देवान उडयल्ल्या पाकळ्यांचो अर्थ सांगपी पुजारी हांगाच येता राजा. ताका आपय. घडये तोच सत्य सांगुये.
- यदीप : सूर्याच्या पुजाऱ्या, सत्य आनी असत्य, न्याय आनी अन्याय, तुकाच एकल्याक खबर आसा. हें नगर निसंतानाच्या भोंवऱ्यांत सांपडलां. ताजें कारणय तुका खबर आसुये. ह्या नगराक अविघ्न करपाक लाय्याचो

खुनी आमकां दाखोवन दी. ज्या दिसा ताका आमीं जिवानीशीं मारतले, वा ह्या नगरांतल्यान धांव डायतले. त्याच दिसा हें नगर संकटमुक्त जातलें. आमकां आता भ्रमांत दवरूं नाका. कसल्याच कुवाड्यांत घुस्पांव नाका. लाय्याक मारून जें पातक हे भुंयेचेर मातून आयलां, तें धुवन उडय. तूं आमकां पातका मेकळो कर. आमकां उजवाडाचे वाटेन व्हर.

तिर्रंजियश : कटाकटा ! सत्य भयंकर आसता राजा. ताजो उजवाड कोणाकच सोंसना. जें हांव जाणा आशिल्लो ते विसल्लों. ना जाल्यावर हांगा कित्याक येतलों आशिल्लो ?

यदीप : तूं सांगता तातूंतल्यान दुःखच जाणवता.

तिर्रंजियश : तुज्या हिताखातीर आनी म्हज्या हिताखातीर म्हाका परतो वचुंदी.

यदीप : तूं नस्तेंच उलैता. ह्या नगरांतच तूं ल्हानाचो व्हड जाला. ह्या नगराच्या कल्याणाखातीर सत्य सांगप होच तूजो धर्म !

तिर्रंजियश : म्हाका संकटांत घालूं नाका. सत्याच्या उज्यान तूं हुलपतलो.

यदीप : देवाचो तुका सोपूत आसा. तूं जाणा तें म्हाका लिपोंव नाका. तुज्या पायांकडेन घालून घेतां आनी मागतां....

तिर्रंजियश : पिशें लागलां तुका राजा ? म्हज्या हातानच तुजेर सकटां हाडूं आनी म्हजें गट्टाण करून घेवूं ?

यदीप : तूं जाणा, तरी तूं सांगूंक सोदिना. अशांनी आमचो घात जातलो. हें नगर पाड घालूं नाका.

तिर्रंजियश : तुका दुखेस्त करून म्हाका सूख मेळचें ना. निरर्थक तूं म्हाका पराथता. म्हजेकडल्यान तुका कांयच कळचें ना.

यदीप : कांयच कळचें ना दळिद्र्या ? कितलोय शांत रावतलों म्हळ्यार तूं शांत रावपाक दिना. कठीण तुजें अंतःकरण आनी घट्ट-गुंडो तुजें मन !

तिर्रंजियश : म्हाका तिडक हाडून, म्हजेकडल्यान तूं सत्य वदोवन घेंवक सोदता राजा ? प्रजा खुवल्यावर तुजें भस्म जातलें. अशें आसतनाय हांव उलोवं ?

यदीप : समस्तांचें कल्याण होच राजाचा धर्म.

तिर्रंजियश : तुज्या प्राक्तनांत जें बरैल्लें आसा, तशेंच घडत वतलें राजा.

यदीप : तर सत्य लिपोवन तुका कसलो लाभ ?

तिर्रंजियश : हांव सांगचों ना. तूं क्रोधान कितलोय खुबूं वा आगयो बेताळ कसो नाचूं, हांव ब्र पासून काडचों ना.

यदीप : जे अर्थी तूं कांयच सांगूंक सोदिना, ते अर्थी लाय्याचो खून तुवेंच केला जांवक जाय. तुज्या हातांनी तुवें करूंक ना जायत. जाल्यारूय, खुनांत तुजो भाग आसुंकच जाय. तूं कुड्डो. तुका दोळ्यांनी सारकें दिसना

8 यदीप राजा

- म्हणून सोड्टां. ना जाल्यार आतांच, खुनाचो आळ हांव तुजेर घालतलों आशिल्लों
- तिर्रंजियश : अशें ? तर आयक. ह्या भाग्यवंत नगराचेर तुका लागुनच अवकळा आयल्या. तुजेच पातकी कारणेन ही भूंय भस्तल्या. राजा, तूंच पातकी !
- यदीप : येदी मस्ती ! येदें धारिस्त्र्य ? मस्ती केली म्हणून रव्यास्त चुकची ना.
- तिर्रंजियश : रव्यास्तिक हांव भियेना. सत्याचें बळ म्हजे वटेन आसा राजा.
- यदीप : रवंयच्या आधारावर तूं सांगता ? तूं सर्वज्ञानी न्हंय.
- तिर्रंजियश : तूंच म्हाका बळयां उल्लोंक लायता आनी वेल्यान भेस्टायता आनी हिणसायता ?
- यदीप : जें तुंवें सांगलां तें परतून सांग. उजवाड पडटा जाल्यार पळेतां.
- तिर्रंजियश : तुज्या ध्यानांत आजुनय येंवक ना ? हांवें आनिकय फोडून सांगचें अशें तुका दिसता ?
- यदीप : आजुनय समज पडना. परत सांग.
- तिर्रंजियश : ज्या खुन्याक तूं सोदता, तो खुनी खासा तूंच आसा राजा.
- यदीप : असो उर्मट उलोवन म्हजो अपमान करचेली तुका गरज ना.
- तिर्रंजियश : तूं क्रोधान ल्हाय कसो उसळलेलो पळोवपाक आनिकय उल्लोंव ?
- यदीप : जाय तितलो उलय. व्यर्थ वतलें तुगेलें सांगप.
- तिर्रंजियश : तुवें अधर्मान जें केलां, तें तुज्या तुकाच खबर ना. ज्यांचेर तूं माया करता, तांचेकडेन आशिल्ल्या तुज्या खन्या नात्याची, आजुनय तुका वळख मेळूंक ना. ज्या दिसा ती मेळटली, त्या दिसा लजेन तूं तोंड लिपेतलो आनी आपल्याच कर्माक रडटलो. तुजेर येवपाच्या आसा त्या संकटाची जोगलावणी निक्तीच जाता थंयच आसा !
- यदीप : उलय. असोच उर्मट उलय.
- तिर्रंजियश : उल्लैतलोंच. सत्याक सदांच बळ आसता राजा.
- यदीप : ना कोणें म्हळां ? जाल्यारूय तें सत्य तुजेकडेन ना. तूं कुड्डो, तसोच भेड्डो आनी स्वभावानय पाडो.
- तिर्रंजियश : कर्मदळिद्र्या, तूं कारणाविणें म्हजो अपमान करता. अपमान तुज्याय वांटयाक येवपाचो आसा.
- यदीप : तुज्या दोळ्यांक दिसता तो सासणाचोच काळोख ! उजवाडाचे वाटेन वतल्यांचो तूं अपमान करूं नाका.
- तिर्रंजियश : हांव अपमान करिना. सत्य कोणाकच नाका. देवाचें काम देव करून वतलो.
- यदीप : हें सत्य तुका कोणें सांगलां, काय क्रैओंतिन हें सूत्र सोडलां ?

- तिर्रजियश : क्रेओंतीक तुजें वाकडें जाल्लें नाका. तूंच तुजो दुस्मान जाला.
- यदीप : म्हजे सत्ते आड, म्हजे गिरस्तेकायेआड आनी जोडिल्ले हे नामने आड, कितलीं फुरशीं आतां दंख करूंक सोदतात! हांवें मागिनासतना, हांवें आंवडेनासतना, ह्या नगराची सत्ता म्हज्या हातांत आयली. तेन्नापासूनचो म्हज्या जिवाचो हो इश्ट, हो क्रेओंति, म्हाका आड उडोवपाक आतां कारस्थानां करूंक लागला! आनी ह्या कुड्डयाक, ह्या फटकिन्याक, ह्या सुग्रत्याक ताणें आधाराक घेतला. रवंयची पाकळी उडोवन देवान तुका सत्य सांगलें? सांग, जेन्ना यक्ष दिसपट्टो तुमकां धोंसतालो आनी पिड्टालो, तो सुणो जेन्ना समस्त नागरिकांक जीव नाका पुरो करून सोड्टालो, तेन्ना त्या यक्षाआड तुमकां उपाय कसो मेळलो ना? त्या वेळार देवय मोने जाल्ले, काय ते देवय यक्षाक भियेताले? ह्या यदिपान कोणाचोच आधार घेनासतना, खासा म्हज्या बुध्दिच्या बळग्यार, त्या यक्षाक हांवें जिरवलो आनी तुमकां ताज्या त्रासांतल्यान वाटायले. आतां मात क्रेओंतिचे कुशीक, ताज्या सिंव्हासनार तूका बसूंक मेळटलें म्हणून, तूं म्हाका ना करूंक सोदता? सुण्याक आमूडलेल्यावरी, तूं आनी ज्याचे तकलेंत की कल्पना उदेली तो, अशे तुमी दोगय मेळून म्हाका धांवडावपाक सोदतात? जाल्यारूय, ध्यानांत दवरात. तुमकां पश्चात्ताप करचो पड्टलो. म्हातारपणांत तूं चळला जावये. देखून तुका हांव सोड्टां. ना जाल्यार असलीं कारस्थानां कितली म्हाण पड्टात, तें एका खिणांत तुमकां हांव दाखैतलों आशिल्लों.
- वृंद : यदिपा, तुजीं आनी ताजीं उतरां रागाच्या किंवाट्यान भल्ल्यांत. रागान प्रश्न सुटना. देवान जें सांगलां, त्या खातीर कितें करूंक जाय, तें पैलीं थारांवक जाय.
- तिर्रजियश : तुज्या हातांत राजदंड आसा. जाल्यारूय, तुजेकडेन सराबरीन उलोवपाक म्हाकाय तेदोच हक्क आसा. हांव बांदिल्लो आसां देवाक. तुका आनी क्रेओंतिक न्हंय. कुड्डो म्हणून तूं म्हाका केंडता. दोळे आसुनय रवंयच्या प्रासादांत तूं रावता, हें तुकाच खबर ना. रवंयच्या मनशांवांगडा तूं जियेता हें तुका समजना. कसलीं संकटां तुजेर येवपाचीं आसात, हाजो सरांव तुका मेळूंक ना. तुजी आवय कोण आनी तुजो बापूय कोण हें तूं नेणा. तुज्याच लोकांचो, तुज्याच पूर्वज्यांचो तूं दुस्मान जाला, हें आजुनय तुका कळना. तुजो बापूय आनी तुजी आवय, तुका श्रापून ह्या नगरांतल्यान धांवडायतलीं. आज तुका दोळ्यांनी दिसता. घडये एक दिस तूं कुड्डो जावये. जिचेकडेन तूं लग्न जाला, ती बायल कोण, हें ज्या दिसा तुका

कळटलें, तेन्नाच आजमेरेन जाल्ले तुजे सुखी यात्रेचो अखेर खंय जातलो म्हणपाचें तुका कळटलें. त्या वेळार तुज्या विकळापांक पारावार आसचो ना. तुज्या विकळापांची गाज सितेराच्या घोलिघोलिंनी आनी घळी घळिंनी गाजतली. तुगेल्या भुग्यांच्यो अपदा तुका पळोंवच्यो पडटल्यो. म्हाका आनी क्रेओंतीक जो गाळी-खेप करपाचो आसा, तितलोय कर. तुज्या इतल्यो अपदा आनी वळवळे, खंयच्याच मर्तिकाच्या वांट्याक येवचे नात, हें ध्यानांत धर.

- यदीप : अती जालें तुजें! आतां हांगासल्ल्यान वच. परतून हांगा पांय दिंव नाका.
- तिर्रंजियश : म्हाका जाय म्हणून हाव हांगा येवक ना. तुवें आपैला म्हणून आयलां.
- यदीप : पिशें लागिल्ल्यावरी तूं कित्या किदेंय बडबडटा. पैलिंच ही कल्पना आशिल्ली जाल्यार तुका आपोंवचोच नाशिल्लों.
- तिर्रंजियश : हांव तुका पिसो दिसता जायन. ज्याणीं तुका जन्म दिला, तांणीं हाजीय जाण म्हाका दिल्ली.
- यदीप : राव! कोणें? खंयच्या मर्तिकांनी म्हाका जन्म दिला?
- तिर्रंजियश : उजवाडाचें ल्हार आजच फुलून येतलें आनी तूं काळखांत बुडटलो.
- यदीप : कसलीच फोडणिशी तुज्या उतरांतल्यान जायना. गूढ तुजी उतरां!
- तिर्रंजियश : म्हजीं उतरां कळपाइतलें ज्ञान तुजेकडेन ना?
- यदीप : म्हजे नामनेचो तुका दुस्वास जाता?
- तिर्रंजियश : ना. तूं फोंडांत पडिल्लो म्हाका नाका. देखून तुका जागो करतां.
- यदीप : ह्या नगराची हांवें सुटका केल्या. ताचो पश्चात्ताप म्हाका जायना.
- तिर्रंजियश : हांव चल्लों. म्हाका वाट दाखय म्हज्या पुता.
- यदीप : तूंच वाट काड आनी वच. तूं हांगा रावल्यार म्हाका त्रासांत घालतलो. जितलो पैस तूं पावतलो, तितलो म्हजो जीव सू जातलो.
- तिर्रंजियश : हांव हांगा कित्याक आयिल्लों तें म्हाका वच्चे पैलीं सांगुंकच जाय. खरें सांगूंक कसलो भय? म्हजी ल्हंव पासून बागोवपाची तुका तांक ना. लाय्याच्या ज्या खुन्याक तूं सोदता, तो मनीस हांगाच आसा. तो खून परकी मनशान करूंक ना. हांगासल्ल्याच, ह्या नगरांतल्याच मनशान हो खून केला. म्हजीं उतरां तुका गोड लागचीं नात. सत्य तुकाय नाका. सत्याचो उजवाड खर आसता. त्या उजवाडान तूं दिपावतलो. तुका चिनारी येतली. खिणा मजगती तूं राजाचो भिकारी जातलो. तुज्या बापायचो खून तुज्या हातानच जाला. खासा तुजे आवयकडेनच तूं लग्न जाला. तुका लागून तिगेर जाल्ले पूत, हे तुजे पूत न्हंयत. ते तुजे भाव. प्रासादांत वच आनी शांत विचार कर. सत्य असत्याचो निर्णय घे. पूर्ण विचार

करूनय, हांव फट सांगतां अशें तुका दिसता जायत, तर प्रसादाची फोडणिशी म्हाका करूंक येना, अशें खुशाल सांग.

वृंद : देवान उडैल्ल्या पाकळ्यांचो ह्या पुजाच्यान जो अर्थ सांगला, ताका लागून मन दोशी जाता! मन संभ्रमांत पडटा? काल कितें आशिल्लें आनी आज हें कितें घडटा तेंच कळना जालां! लाब्दकाच्या पुताचो खून कोणेंय तरी केला आनी तो मनीस जितो आसा, हातूंत दुभावच ना. तेच परीं यदिपाचे बरे नामनेचोय आमकां दुभाव ना.

द्यौस आनी आदित्य हे सर्वज्ञानी आनी सर्वसाक्षी! मनीस तांकां कांयच लिपोंवक पावना. रुजवात जाल्यावगर यदिपानच लाय्याचो खून केला म्हणून कशें म्हणप? यक्षाक ताणेंच वागेलो आनी ताणेंच आमकां त्रासांमूक्त केले. अशा गुणेस्त, मायेस्त मनशाचेर खुनाचो आळ घालपाक आमकां सोबना! कोणाचें संचित कशें आसता तें कळना! अदृस्टाचो भोग कोणाक चुकना!

क्रेओँति : नागरिकांनो, यदिपान म्हजेर नस्तोच आळ घाला. ताजेर आयिल्ल्या ह्या संकटाच्या वेळार, जर खऱ्यांनीच तांज्या आड हाव वावुरलां जायत, तर ह्या संवसारांत रावपाची म्हाका निखालस इत्सा ना. म्हजी बिर्मत घेतल्या तितली पूरो! तुमी सगळ्यांनी, म्हज्या सगळ्या इश्टांनी, ह्या नगरांतलो म्हाका धांवडायलो जाल्यार, ताज्या सारकें दुर्भाग्य ना! घडये हो कर्मभोग म्हज्या नशिवांत आशिल्लो जावये!

वृंद : तुजो अपमान जाला तो रागाच्या भरांत. सारासार विवेकान घेतिल्लो हो निर्णय न्हंय.

क्रेओँति : पुजारी फट सांगता अशें कोण म्हण्टा?

वृंद : यदीप म्हण्टा. जाल्यावरूय हाजी रुजवात जांवकच जाय.

क्रेओँति : जेन्ना म्हजेर ताणें हो आळ घालो, तेन्ना यदीप क्रोधान पेटिल्लो काय शांत आशिल्लो?

वृंद : कल्पना ना. धनयाचे वृत्तिचो आमी केन्ना ठाव घेनांत. प्रासादांतल्यान यदीप हांगाच येता पळे.

यदीप : आजुनय तूं हांगा? तुज्या साहसाक आनी निर्लज्जपणाक सर ना. तूंच म्हाका जिवो मारूंक सोदता. म्हाका सिंन्हासनावेलो निखळांवक पळेता. उलय, सोपूत घेवन सांग. तुवें येंदें धाडस करपाक, हांव केन्नाच्यान भिजूड जालों? केन्नाच्यान हांव पिसो जालों? तुवें चतुरायेन उडयल्लो पासो म्हाका कळचो ना, अशें तुका दिशिल्लें? प्रजेचो आधार मेळल्यावगर राजाक सिंन्हासनावेलो निखळांवक मेळना.

12 यदीप राजा

- क्रेओँति : तुज्या प्रश्नाक म्हजी जाप आयक. सगळें पूरायेन समजून घे. मागिरच तुजो निर्णय दी.
- यदीप : तूं उलैता सुंदर! हांवंच भेड्डो जालां! जाल्यारूय आयक. तूं म्हजो अपमान करता हें हांव जाणां. तुका म्हजी नसाय जाल्या हेंय हांव जाणां.
- क्रेओँति : रागान कुड्डो जांव नाका. म्हाका जें सांगपाचें आसा, तें शांत चित्तान आयक.
- यदीप : आपुण साव आसा म्हणपाचें नाटक, म्हज्या मुखार तरी करूं नाका.
- क्रेओँति : अर्थ नाशिल्ल्या वादांत शाणेपण नासता.
- यदीप : आपल्या नात्यांतल्या मनशाआड कारस्थान रचपांत मात शाणेपण आसता ?
- क्रेओँति : नासता. जाल्यारूय म्हाका सांग. तुजो अपमान हांवें केन्ना केला ? आनी तो कसो केला ?
- यदीप : देवाक प्रसाद लावपाची बुद्द म्हाका कोणें दिली ?
- क्रेओँति : हावें दिली. तातूंत कसलीच चूक ना.
- यदीप : लाय्याची केन्ना... ?
- क्रेओँति : आजून म्हज्या ध्यानांत येवंक ना.
- यदीप : केन्ना ताजो खून जालो ?
- क्रेओँति : बरींच वर्सां जालीं ताका !
- यदीप : हो पारखी, तेन्नाय देवान उडैल्ल्या पाकळ्यांचो अर्थ सांगतालो ?
- क्रेओँति : आतांचेवरीच तेन्नाय वी, ताजेर सगळ्यांचोच विस्वास आशिल्लो.
- यदीप : ह्या पैलीं म्हजें नांव, केन्ना तरी ताणें घेतिल्लें ?
- क्रेओँति : म्हजे यादींत तरी ना.
- यदीप : ताज्या मर्णाची सादी चौकशी पासून कोणें केली ना ?
- क्रेओँति : करूंक जाता तितली केल्ली. तातूंतल्यान कांयच निश्पन्न जालें ना.
- यदीप : त्या येद्या व्हडल्या पंडितान त्या वेळार कांयच सांगलें ना ?
- क्रेओँति : म्हाका खबर ना. जें म्हाका खबर ना, ताज्या खोलांत हांव केन्नाच वचना.
- यदीप : जें तूं जाणा, तें तरी म्हाका सांगशी ?
- क्रेओँति : सांगल्यावगर रांवचो ना.
- यदीप : पुजाऱ्यान तुजेकडेन संधान बांधूंक नाशिल्लें जाल्यार, लाय्याच्या खुनाचो आळ तूं म्हजेर घालतलो आशिल्लो ?
- क्रेओँति : ताणें जें तुका सांगलां तें तूं जाणा. जे तरेन म्हज्या पोटांतलें तूं काडूंक सोदता, तशेच प्रश्न हांवेंय तुका विचारूंक सोदतां.

- यदीप : खुशाल विचार. तुवें हद्द जरी परतिली, तरी लाय्याची खून हांवेंच केला म्हणपाचें सिध्द करपाक तुका जमचें ना.
- क्रेओँति : सांग. म्हजी भैण ही तुजी बायल न्हंय ?
- यदीप : हय.
- क्रेओँति : तुमी दोगांय, एकमेकांची बुद्द घेवन हें राज्य चलैनात ?
- यदीप : तिगेली बुद्द म्हाका सदांच मान्य आसता.
- क्रेओँति : म्हजें नातें तुमकां दोगांकय समान व्हंय ?
- यदीप : न्हय कोणें म्हळां ? देखूनच तूं म्हजो घात करूंक पळेता.
- क्रेओँति : कायच्या काय उलोवपाक तुका सोवना. राजान केन्नाच विवेक सोडूंक फावना. हांव राजा जाल्लों जाल्ल्यार जें म्हाका मेळचें नाशिल्लें, तें म्हाका तुजेकडल्यान मेळटा. जो अधिकार तुवें म्हाका दिला तितल्यानच हांव खोशी आसां. ह्या नगरांत वता थंय माना- भौमानाची चंवरां म्हजेर झडटात. सगळे इश्टकायेन चलतात. हांव मदीं पडल्यारूच कसलींय कामां साध्य जातात हें पळोवन, ज्यांकां तुजेकडल्यान आपलो स्वार्थ साधपाचो आसता, ते पासून म्हजी खुशामत करतात. येदो अधिकार हांव कित्याक वगडांव ? फक्त राजा जांवक ? नस्तो हावेस धरपाक म्हजी बुद्द चळूंक ना. तूं येवजिता तशी म्हाका राज्याची इत्सा ना. दुसऱ्याचो आधार घेवन राजपद भोगपाची खुमखुमी म्हाका निखालस ना. तुका जाय तशी रुजवात कर. देल्फाक वचून तुवें सांगला तसोच प्रसाद हांवें घेतला. थंयच्या पुजाऱ्याक विचार. तुका राज्याभायरो करपाक, हांव ताका भेदी जाला म्हणपाची रुजवात जर तुका मेळत, तर म्हाका जिवानिशीं मारून उडै. रागाच्या किंवाट्याभरशीं कसलोय निर्णय घेंव नाका. रुजवात केल्यावगर जिवाक जीव दिवपी इश्टाक कोण धांवडायनात. प्रसंगारच खरेल्या इश्टाची पारख जाता हें ध्यानांत धर.
- वृंद : रागान घेतिल्लो निर्णय चुकूं येता. देखून, शांत चित्तान निर्णय घेंवचो पडटा.
- यदीप : म्हजो घात करपाक जेन्ना दुसरे कारस्थानां करतात, तेन्ना निर्णय रोखड्या रोखडोच घेंवचो पडटा. वेगीवेगीन कसलेंय पावल हांवें घालेंना जाल्यार, दुस्मानाचें जैत जातलें आनी तोंड काळें करीत म्हाका अपेस भोगचें पडटलें
- क्रेओँति : अखेरेक तूं कितें करूंक सोदता ?
- यदीप : तूं जितो उरिल्लो म्हाका नाका.

14 यदीप राजा

- क्रेओँति : म्हजेर घाल्लो आळ पैलीं सिद्ध कर. मागीर म्हाका मर्णाची ख्यास्त दी.
- यदीप : तूं वेळ काडूंक पळेता. घेतिल्लो निर्णय हांव फाटीं घेंवचो ना.
- क्रेओँति : तूं खुबला. तुजी तकली थान्यार ना.
- यदीप : पूर्ण थान्यारच आसां.
- क्रेओँति : तरी येवज.
- यदीप : कांयच येवजुपाचें ना. कितलोय जाल्यार तूं भेदी.
- क्रेओँति : तूं चुकता.
- यदीप : हांव केन्नाच चुकचों ना. तुका ख्यास्त भोगचीच पडटली.
- क्रेओँति : तुजो निर्णय हांव मानचों ना. अधर्मी राजाक ख्यास्त दिवपाचो अधिकार ना.
- यदीप : नागरिकांनो !
- क्रेओँति : तुज्या इतलोच हांवय तांकां बांदिल्लो आसां.
- वृंद : धनयांनो, शांत जायात. उतरान उतर वाडटा. झ्यॉकाइत प्रासादांतल्यान हांगाच येता. तुमचे मदगतीं उप्रासून आयिल्ली नपड उवून वचूं आनी आशिल्ली तशी थंडाय नंदूं.
- झ्यॉकाइत : कसली अवदिसा आयल्या तुमचेर ? प्रजा आजुनय अपदा भोगता थयच आसा. अशा वेळार घरांतलो उजो भायर हाडपाक, तुमकां मातय लज दिसना ? चल, आमी प्रासादांत या. क्रेओँति तूं घरा वच. सादे गजालिचो एदो व्हडलो आकांत कित्याक ?
- क्रेओँति : भैणी, तुजो घोव सामको निस्तूर जाला. ताणें म्हाका दोनच वाटो दवल्ल्यात. मरण ना जाल्यार देशांतर.
- यदीप : फट न्हंय. तागेलें कारस्थान हांवें ताजेरच परततिलां.
- क्रेओँति : जर हातूंत सत्य आसा जायत, तर ह्या मुखार म्हाका सूख मेळूंक पावूं नाका. तुज्या श्रापांनी हांव जिवो उरूं नाका.
- झ्यॉकाइत : म्हजेर आनी प्रजेचेर तुजो विश्वास आसा जायत, तर ताजें मागणें तुका मान्य करचेंच पडटलें.
- वृंद : धनयां, हें मान.
- यदीप : कितें मानूं ?
- वृंद : तो अकिर्तगुणी आशिल्लो जाल्यार, देवाचो सोपूत घेवन प्रमाण जांवचो नाशिल्लो. तो भावार्थी आसा. ताजो अपमान करूं नाका.
- यदीप : तो कितें मागता तें तुमी जाणात ?
- वृंद : हय.

- यदीप : तुमकां कितें दिसता तें उलयात.
- वृंद : गवाय मेळल्यावगर दुभाव घेंव नये. ताजेर नस्तो आळ घालूं नाका. अन्याविशीं ताका रव्यास्त दिंव नाका.
- इयॉकाइत : कसली अवदिसा आयल्या तुमचेर ? प्रजा आजुनय अपदा भोगता थयच आसा. अशा वेळार घरांतलो उजो भायर हाडपाक, तुमकां मातय लज दिसना ? चल, आमी प्रासादांत या. क्रेओंति तूं घरा वच. सादे गजालिचो एदो व्हडलो आकांत कित्याक ?
- क्रेओंति : भैणी, तुजो घोव सामको निस्तूर जाला. ताणें म्हाका दोनच वाटो दवल्ल्यात. मरण ना जाल्यार देशांतर.
- यदीप : फट न्हंय. तागेलें कारस्थान हांवें ताजेरच परततिलां.
- क्रेओंति : जर हातूंत सत्य आसा जायत, तर ह्या मुखार म्हाका सूख मेळूंक पावूं नाका. तुज्या श्रापांनी हांव जिवो उरूं नाका.
- इयॉकाइत : म्हजेर आनी प्रजेचेर तुजो विश्वास आसा जायत, तर ताजें मागणें तुका मान्य करचेंच पडटलें.
- वृंद : धनयां, हें मान.
- यदीप : कितें मानूं ?
- वृंद : तो अकिर्तगुणी आशिल्लो जाल्यार, देवाचो सोपूत घेवन प्रमाण जांवचो नाशिल्लो. तो भावार्थी आसा. ताजो अपमान करूं नाका.
- यदीप : तो कितें मागता तें तुमी जाणात ?
- वृंद : हय.
- यदीप : तुमकां कितें दिसता तें उलयात.
- वृंद : गवाय मेळल्यावगर दुभाव घेंव नये. ताजेर नस्तो आळ घालूं नाका. अन्याविशीं ताका रव्यास्त दिंव नाका.
- यदीप : तुमचें सांगणें म्हाका मान्य ना. मरण वा देशांतर हाजे भितरच ताणें निवड करची पडटली.
- वृंद : अशें जाल्लें आमकां नाका. ह्या नगराचेर मरणाची सया उफेता थंयच आसा. संकटांचेर संकटां येत आसात. तातूंत हें आनी एक नवें संकट आमचेर हाडूं नाका.
- यदीप : तुमी खुबून म्हजो जीव पासून घेतल्यार जाता. ह्या नगरांतल्यान म्हाका वचें पडल्यार पडूं. हो मनीस म्हाका म्हज्या दोळ्यांमुखार नाका. तुमकां लागून ताका हांव सोड्टां आनी ताजी काकुळट करतां. तो रवंय वता थय वचूं! तो गेल्यार पासून म्हगेलो राग न्हिवचो ना. उजो कसो तो पेटत आसतलो.

16 यदीप राजा

- क्रेओँति** : काकुळट करतासतना पासून तुजें दुस्टपण वचना. ज्या दिसा तूं थाऱ्यार येतलो, त्या दिसा तुका पश्चात्ताप करचो पडटलो. तुजे सारके मनीस, आपुणच आपल्या जिवाक रव्यास्त भोगैतात.
- यदीप** : म्हजी चिंता करपाची तुका गरज ना. तूं तोंड घेवन वच.
- क्रेओँति** : हांव चल्लों. तूं म्हाका वळखलोच ना. हांगा जमिल्ल्या ह्या समस्तांचेर पैर्लीं भाशेनच म्हजी माया आसतली.
- वृंद** : राणये, यदिपाक प्रासादांत व्हर. कळाव लांब नाका.
- इयॉकाश्ट** : ह्या झगड्याचे कारण म्हाका समजूंक जाय.
- वृंद** : गूढ उतरांतल्यान हें सगळें उप्रासलां. एका लटक्या आळाक लागून मनां खुवळल्यांत.
- इयॉकाश्ट** : दोगय एकमेकांचेर आळ घालताले ?
- वृंद** : हय.
- इयॉकाइत** : एकमेकांचेर कसलो आळ घालताले ?
- वृंद** : जें घडून गेलां ताजेर आमी येवजुंया नाका. जो भोग आमी भोगतांत तितलो पुरो. तातूंत आनी नवें संकट नाका.
- यदीप** : तुमी कितें करतात हाजी तुमकांच कल्पना ना. म्हज्या फाटल्यान रावन तुमी म्हाका घटाय दिनात. हाजेच म्हाका त्रास जातात.
- वृंद** : धनयां, सांगपाचें आसा तितलेंय सांगून जालें. ह्या नगराक भौन भौन जी नकलामी जाताली, तातंतूल्यान तुवें आमकां वाटायले. तुज्यांत आनी आमच्यांत नपड आयिल्ली आमकां नाका. ज्या धिरान तुवें आमकां यक्षाच्या तोंडातल्यान वाटायले, तेच परी आतांय आमकां अविध्न कर.
- इयॉकाश्ट** : असो तांबडो गूजू तूं कित्याक जाला ? कसली तिडक तुका आयल्या तें तरी म्हाको सांग.
- यदीप** : म्हाका आड घालपाचें कारस्थान क्रेओँतीन रचलां.
- इयॉकाश्ट** : नस्तोच तर्क रचूं नाका. ताजेवेलो आळ सिध्द झाला ? गुन्यांवाची रुजवात जाल्या ?
- यदीप** : लाय्याची खून हांवेंच केला, अशें तो म्हण्टा.
- वृंद** : तो आपूण जावन हें सांगता वा कोणालेंय आयकून तो सांगता ?
- यदीप** : ज्या पुजाऱ्याक देवाचो प्रसाद घेवपाक सांगिल्लो, ताकाच ताणें म्हज्या म्हऱ्यांत धाडलो. त्या पुजाऱ्यान तरे तरेन म्हाका दंश केलो.
- इयॉकाश्ट** : तें सगळें आतां विसर आनी हांव सांगतां तें आयक. पुजारिय मनिसच आसता आनी जायत्या वेळा मनीस चुकता. खूप वसपैर्लीं एका ज्योतिशान लाय्याक खासा आपल्या पुताच्या हातान मरण येतलें म्हणून सांगिल्लें.

दोन मार्ग जंय एकठांय येतात, थंय चोरांच्या हातांतल्यान ताका मरण आयलें आनी ज्योतिशालें भविश्य फट जालें. त्या तीन दिसांच्या कर्मजिवाक मात, लाय्यान, ताजे हात-पाय बांदून, एका रानांत व्हरून सोडपाक लायलो. खासा आपल्या रगताचो पूत, आपलो खुनी जाल्लो ताका नाका आशिल्लो. अट्टांतलीं घटितां कशीं घट्टांत तीं पळे ! हें तूं मनाक लावन घेंव नाका. तूं जें जाणा जांवक सोदता, तें घडये देवच उक्तें करुये.

- यदीप : तुज्या उतरांनी म्हजे मन अशांत जाता आनी काळीज कलकलता.
- इयॉकाशत : असो अशांत कित्याक जाता ?
- यदीप : दोन मार्ग जंय एकठांय जातात, थंय लाय्याक मरण आयलें, अशें हांवें आयकल्ल्यावरी दिसता.
- इयॉकाशत : अशें सांगतात. घडये ते खरें जावये.
- यदीप : रवंयच्या जाग्यार हें घडलां जायत ?
- इयॉकाशत : देल्फाक आनी दावलियेक वच्चेले मार्ग जंय एकठांय जातात, थंयच हें घडलां.
- यदीप : कितली वर्सां जालीं हे खबरेक ?
- इयॉकाशत : ह्या देशाचो धनी जांवचे पैलीं कांय दीस.
- यदीप : द्यौसा, कितें घडलें तुवें म्हज्या हातांतल्यान ?
- इयॉकाशत : तूं असो कित्याक कलकलता ? कित्याक असो भियेता ?
- यदीप : म्हाका कांयच विचारूं नाका. लाय्य कसो दिसतालो आनी त्या वेळार ताजी पिराय कितली आशिल्ली ती सांग.
- इयॉकाशत : तो लांब आशिल्लो. ताजे केंस धवसार गोब्रे आशिल्ले. तुज्या रुपाचीच सया ताज्याय मुखार मारताली.
- यदीप : तर म्हज्यासारको कर्मदळिद्री हांवंच ! म्हाका कळनासतनां भयंकर श्रापांचो हांव धनी जालां.
- इयॉकाशत : कितें सांगता यदिपा ? तुका पळेल्यार म्हाकाय आतां थरथरो सुट्टा.
- यदीप : ज्योतिशान केल्ल्या भविश्याचो म्हाका आतां भय दिसपाक लागला. तुज्यान आनिकय उलगडो करूंक जाता जाल्यार कर.
- इयॉकाशत : म्हजी वाचाच धरिल्लेवरी जाल्या, तरी तूं जें कितें जाणा जांवक सोदता, तें हांव सांगन.
- यदीप : ताज्या सांगाताक थोडेच वांगडी आशिल्ले, काय राजाक सोबसारको शिपायांची तांडो ताज्या वांगडा आशिल्लो ?
- इयॉकाशत : फक्त पांचच जाण ताज्या वांगडा आशिल्ले. तातूंतलो एकलो राजदूत

- आशिल्लो. लाय्य दुसऱ्या रथांत आशिल्लो.
- यदीप : हायस ! तें सगळें आतां दोळ्यांमुखार येता. हे कोणें सांगलें तुका राणयें ?
- इर्याकाशत : एका बंद्यान. तो एकलोच जिवानिशी परंतूक पावलो.
- यदीप : तो आतां हांगा आसा ?
- इर्याकाशत : ना. ज्या दिसा ताणें तुका हांगा पळेलो आनी तुज्या माथ्यार राजमुकूट चडिल्लो पळेलो, त्याच दिसा आपल्याक हांगासल्ल्यान धाड म्हणून, म्हज्या फाटल्यान तो लागलो. हांवेंय ताका धाडलो. तो जरी बंदो आशिल्लो, तरी ताज्या उतराक मान दिवपाइशतली ताजी पात्रता आशिल्ली.
- यदीप : ताका परतून आपैशी ?
- इर्याकाशत : आपोंव येता. जाल्यारूय कित्या खातीर ?
- यदीप : घरकान्नी, एक घसघशीत चीत्र तुवें म्हज्या मुखार उवें केलां. देखून ताका हांव पळोंवक सोदतां.
- इर्याकाशत : तो येतलो. पुण तूं असो दुखेस्त कित्याक ?
- यदीप : खरी गजाल कशीच कळना. ताका आपोवन सत्य जाणून घेवपाचो हो एकूच उपाय आतां उल्ला. म्हजो बापूय कोरितांतलो एक नांवाजतो इतिहास बरोवपी आशिल्लो आनी आवय दोरियाच्या सरदार घराण्यांतली आशिल्ली. कोरितांत वता थंय म्हाका पैल्या पाटाचो मान मेळटालो. एक दीस, एका उत्सवाच्या जेवणांत, एका मनशान कारणाविणें म्हाका दुखयलो. आवय बापायन सोडिल्लो पोर म्हणून म्हाका हिणयलो. ताजी बुद्द जाग्यार नाशिल्ली. सोरो ताज्या मस्तकाक चडिल्लो. हो अपमान म्हाका सोंसलो ना. म्हजा आवय-बापायक ही घडिल्ली गजाल हांवें सांगली आनी तातूंत तथ्य आसल्यार, तें सांगपाचो आग्रो धल्लो. तांकांय त्या मनशाची तिडक मारिल्ली पळोवन आनी तांकांय राग सांवरना जाल्लो पळोवन म्हज्या जिवाक खोस भोगली. तो अपमान म्हज्या काळजांत तसोच उल्लो. दुखवल्लें काळीज घेवन, आवय-बापायक सांगनासतना, देवाचो कौल घेवपाक देल्फुसाची वाट हांवे धल्ली. देवानय हांव कोरितांक कसो पावलों म्हणपाचें सांगलें ना. खासा बापायक मारून, आवयकडेन लग्न जावन, नस्टी आनी उंवाळून घालपासारकी प्रजा जन्माक घालतलों म्हणपाचें एक अभद्र भविष्य, म्हणेल्या प्राक्तनांत बरिल्लें आसा म्हणपाचें म्हाका सांगलें. तेन्ना आवय-बापायसरीं न रावपाचो हांवें निर्णय घेतलो. म्हजा हातान म्हजा बापायची हच्या जाल्ली म्हाका नाका आशिल्ली. मुखावेलो घटितार्थ म्हाका चुकोवपाचो आशिल्लो. देखून,

आवय-बापायक कसलीच सुलूस दिनासतना देल्फुसाची वाट हांवें धल्ली. चल चलत ज्या जाम्यार राजाचो खून जालो म्हणून तूं सांगता, थंय हांव पावलॉं. जंय हे दोन मार्ग मेळटात, थंयच्यान हांव चड पैस पावूंक नाशिल्लो. इतल्यांत एक राजदूत आनी तुवें सांगला त्याच रुपाचो एक मनीस घोड्याच्या रथांत बसून वतालो तो म्हाका वाटेर दोडलो. सारथ्यान गोरवांक आमुडलेल्यावरी म्हाका नेटान धुकल्लो. हांवेंय सारथ्याक पेटलो. त्या वेळार रथांत बशिल्ल्या म्हाताच्यान कासरो म्हज्या माथ्यार माल्लो. म्हज्या हातांत दांडो आशिल्लो. हांवें वेळ लायलो ना. दांड्याच्या एका धपक्यान त्या म्हाताच्याक रथाभायर शेंवटिलो. सांगाताक आशिल्ल्या तितल्यांकय तीच वाट हांवें दाखैली. तो अनवळखी खऱ्यांनीच जर लाय्य जायत, तर त्या पापाचो धनी हांवंच जावये !

खुंद : धनया, हें आयकून आमकां कांपरें भरता. जाल्यारुय, ज्याणें हो प्रसंग पळेला, ताजी गवाय जाल्याबगर तुमी हांगासल्ल्यान वचूं नाकात.

यदीप : खरें तुमचें ! तीच एक आशा आतां उल्ल्या.

इयाकाशत : तुका जो कांच बसला, तातूंतल्यान तूं मुक्त जातलोसो दिसता !

यदीप : जावये. तुजी आनी ताजी सांगणी एक जाली जाल्यार.

इयाकाशत : हांवें तुका कितें सांगलां ?

यदीप : चोरांच्या हातांतल्यान लाय्याक मरण आयलें म्हणून तूं सांगता. त्या खुनांत एका परस चड जणांचो हात आसा, अशी गवाय मेळल्यार, तो खून हांवें करूंक ना हें सिध्द जाता; थंय एकच मनीस आशिल्लो अशी गवाय मेळल्यावर, तो खून हांवें केला म्हणपाचें आपशींच थारता.

इयाकाशत : समस्तां हुजीर चोरांनीच लाय्याचो खून केला म्हणपाचें ताणें सांगलां. आतां ताका बासूंक मेळचें ना. ताणें आतां बासल्यार पासून, प्रसादाचे सांगणेर आनी त्या भविश्याचेर म्हजो विस्वास ना. तो भुरगो कसोच जिवो आसचो ना आनी मेल्लो भुरगो बापायचो खून करूंक पावना.

यदीप : तरी आसतना त्या बंद्याक आपोवन हाडूं विसरूं नाका.

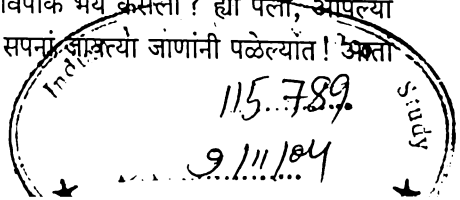
इयाकाशत : ताका आपोवंक धाडटां. आमी भितर या. तुज्या जिवाक मात्शी थंडाय मेळूंदी.

खुंद : आज मेरेन देवाचें सांगणें केन्ना फट जावंक ना. मनशान अती गर्व करूंक फावना आनी प्राक्तनांत आसा तें चुकना. देव आनी मनशाचें गर्व, हांचे मदले हें झगडें ! देवानो, हाजो निर्णय तुमीच दियात. खिणयाळ्या सुखाक लागून मनशाक मस्ती येता. देवाचें रागणें आमचेर पडूं नाका. द्यौसा, आमच्या धनयां, तूं ह्या संवसाराचो अधिपती. मनशांची कसलीच

- करणी तुका लिपून उरना. जें कितें घडलां तें उक्तें जांवदी. देवान सांगिल्लें सांगणें आज कुशीक उडोंवक सोदतात. अशें घडल्यार आदित्याक ह्या मुखार भौमान मेळचो ना. ताजी पूजा कोण करचो ना.
- इयॉकाशत** : आदित्या, तुवें पैल्लीं दिल्ल्या प्रसादाचेर यदिपाचो आतां भावार्थ ना. तुगेलो नवो प्रसाद अशुभाची जोगलावणी दिता. ताका लागून, यदिपाच्या जिवाक सूख ना. तो तळमळटा आनी घुसमट्टा. आदित्या, तुवें सदांच आमकां राखण दिल्या. धूप आनी पवित्र फुलां घेवन तुजी पूजा करूंक हांव येतां. म्हजी पूजा मानून घे आनी यदिपाक सुखी कर. उखल्लेय्या मोडांतल्यान ह्या देशाचें होडें सायसंगीत तडीक लाय. जें वागरे उखल्लां तातूंतल्यान आमकां निभाय आनी समस्तांचें कल्याण कर.
- निरोप हाडपी** : परदेशांतल्यान हांव आयलां. भौमानेस्त नागरिकांनो, तुमी जाणांत जाल्यार, यदीप रवंय रावता तें म्हाका सांगात.
- वृंद** : होच ताजो प्रासाद. हांगाच तुका तो मेळटलो. आमच्या म्हऱ्यांत जी उबी आसा, ती ताज्या भुरग्यांची आवय.
- नि. हाडपी** : मानादिक यदिपाचे मानादिक बायले, तूं सुखी उरूं. तुजे भोंवतणचो लोकय सदांच सुखी आसूं.
- इयॉकाशत** : तूंय भाग्यवंत जांव परदेश्या ! तुज्या गोड उतरांक हो भौमान फावता. कित्या खातीर तूं हांगा आयला ? कसली खबर तुवें हाडल्या ?
- नि. हाडपी** : तुज्या घोवा खातीर आनी तुज्या भुरग्यां खातीर भाग्याचीच खबर हांवें हाडल्या.
- इयॉकाशत** : कसली खबर ? कोणें तुका धाडला ?
- नि. हाडपी** : कोरिताक साकून हांव आयलां. जें कितें हांव सांगतलों, ताणें तुका सूख जावये. घडये म्हजें सांगणें तुका दुर्भाग्याचेंय दिसुये ?
- इयॉकाशत** : अशी कसली खबर तुवें हाडल्या ?
- नि. हाडपी** : इतमाचे नागरिक यदिपाक राजा म्हणून वेंचून काडून सोदतात !
- इयॉकाशत** : खरें ? म्हाल-म्हातारो जाल्लो पोलीबियू आतां राज्य करिना ?
- नि. हाडपी** : ना. थड्यांत भितर तो सासणाची न्हीद न्हिदला.
- इयॉकाशत** : कितें सांगता जाण्टेल्या ? पोलीबियु भायर पडलो ?
- नि. हाडपी** : हांव फट सांगतां जायन, तर हेच घटकेक म्हाका मरण येंव.
- इयॉकाशत** : आनंदाचे उमाळे येतात म्हाका हें आयकून. ही खबर केन्ना काय यदिपाक सांगून जाल्या. ज्योतिशालें भविश्य, तशेंच देवान प्रसादार सांगिल्लें सांगणें फट जालें. पोलीबियाक आपल्या हातान मरण येत म्हणून, यदीप दीस-रात हुस्क्यान जियेतालो. हें पाप आपल्या हातान घडूं नये म्हणून, आपल्या

देशांतल्यान तो हांगा पळून आयलो. आयुश्य आसासर पोलिवियु जियेलो.
एका हुस्क्यांतल्यान यदीप मेकळो जालो.

- यदीप : मोगाचे घरकानी, कित्या खातीर तुवें म्हाका आपैला ?
- इयाकाशत : देवाचो प्रसादय फट जांव येता, हें तुका कळचें आनी हो मनीस कितें सांगता तें तुवें आयकुचें, ह्या खातीर तुका आपैला.
- यदीप : तो कोण ? तो म्हाका कितें सांगूंक आयला ?
- इयाकाशत : तुगेलो बापूय पोलिवियु, ह्या संवसाराक सोंपलो म्हणपाचें तुका कळोवपाखातीर, कोरिताक साकून तो हांगा आयला.
- यदीप : कितें सांगता परदेश्या ? सांगपाचें आसा तें सांग.
- नि. हाडपी : पोलिवियु भायर पडलो. हेंच कळोवपाक हांव आयलां.
- यदीप : ताका मरण कशें आयलें ? ताजो खून जालो काय दुखण्यान तो भायर पडलो ?
- नि. हाडपी : पिकिल्लें पान गळून पडपाक इल्लोसो वारो पुरो जाता.
- यदीप : जाण्टे पिरायेवेल्या दुखण्यान ताका मरण आयलें ?
- नि. हाडपी : हय म्हज्या राजा. इतलें दीर्घ आयुश्य ह्या फुडें कोणाकय मेळत अशें दिसना.
- यदीप : घरकानी, ज्यो अशुभ नकलामी जाताल्यो, तांका भियोवपाची आतां गरज ना. बापायक हांव जिवानिशीं मारतलों म्हणपाचे भविश्य पुरायेन फट जालें. हांव हांगा उरिल्ल्यान, म्हजे तरसादिचें तोंक पासून ताका लागनासतना तो मेलो. हांव थंय नासतना ताज्या मर्णाचे सगळे संस्कार जाले. म्हज्या नांवांचो जप करीत ताणें प्राण सोडिल्लो जाल्यार, पुताच्या खेदान तो मेलो अशें म्हणूं येतालें आनी तो अन्याय म्हजेर थापटूंक येतालो ! देवाची प्रसादा पाकळी आनी ज्योतिशाची भविश्यवाणी फट जाली. पिकिल्ल्या पानावरी पोलिवियु हो संवसार सोडून गेलो.
- इयाकाशत : हांव तुका अशेंच सांगनाशिल्लें ?
- यदीप : सांगतालें. जाल्यारुय, एका अकळ कांचान म्हजें मन चिंतेस्त आसतालें
- इयाकाशत : आतां नस्तीच चिंता घेवन वसूं नाका.
- यदीप : बापायक मारून खासा म्हजे आवयकडेनच हांव लग्न जातलों, अशें ते भविश्य सांगतालें. पोलिवियु मेलो आनी हीय चिंता गेली.
- इयाकाशत : भविश्य सदांच खरें जाताच अशें ना. जो घटितार्थ घडपाची आसता तो घडत वता. चिंता घेवन आनी चड विचार करून, कोणेंच जियेंवक फावना. आवयकडेन लग्न जावपाक भय कसलो ? ह्या पैली, आपल्या आवयांकडेन लग्न जावपाचीं सपनां जाण्ट्या जाणांनी पळेल्यांत ! अस्ता

- तरी शांत जा. सपनांक नस्ते मोल दिंव नाका.
- यदीप : म्हजी आवय जर ह्या पैलींच भायर पडिल्ली, तर तुगेलें सांगणें हांव आयकन आशिल्लों. तुजीं उतरां कितलींय शाणेपणाचीं आसलीं, तरी भियोवपाक आजुनय कारण आसा.
- इयोंकाशत : बापूय मेल्ल्यान चिंतेचें एक व्हडलें ओजें ल्होव जालेंशें तुका दिसना ?
- यदीप : दिसता. जाल्यारुय, म्हगेली आवय आजुनय जियेता.
- नि. हाडपी : रवंयचे बायलेक लागून तूं आजुनय भियेता ?
- यदीप : पोलिबियाची बायल मॅरॉपि हिका लागून.
- नि. हाडपी : तुवें भियोवपा सारकें तिज्यांत कितें आसा ?
- यदीप : देवान उडैल्ली प्रसादाची पाकळी आनी एकल्यान केल्लें भविश्य.
- नि. हाडपी : म्हाका सांगपा सारकें आसा ?
- यदीप : आयक, म्हजे आवय फुड्यांत हांव न्हिदतलों आनी म्हज्या हातांनीच म्हज्या बापायचो प्राण हांव घेतलों, अशें लोशियान म्हाका एकदां सांगिल्लें. देखून, आवय-बापायक पळोवपाची खोस आसतनाय, कोरिताक साकून इतलो पैस येवन हांव रावलों.
- नि. हाडपी : ह्या भयाक लागूनच तुवें देशांतर केलें ?
- यदीप : हय, म्हज्या बापायचो खून म्हज्या हातान जाल्लो म्हाका नाका आशिल्लो.
- नि. हाडपी : तर ह्या भयांतल्यान तुका हांव मुक्त करतां. एका बऱ्या सुगुर्व्यानच हांव हांगा आयलां.
- यदीप : अशें जाल्यार तुका तस्त्रीप दिंवक जाय. तीय तुका फाव सारकी !
- नि. हाडपी : कोरितांक परतो येवनच म्हाका तस्त्रीप.
- यदीप : आवय-बापायच्या प्रासादांत हांव केन्नाच रांवचो नां.
- नि. हाडपी : तूं जें करता, तें तुज्या तुकाच कळना.
- यदीप : अशें कित्याक म्हण्टा जाण्टेल्या ? उपकार करून म्हाका खरें कितें तें सांग.
- नि. हाडपी : तुगेल्या आवय-बापायच्या प्रासादांत रावपाक असो अनमनू नाका.
- यदीप : घडये देवान सांगलां तशें घडुये. म्हाका भय दिसता.
- नि. हाडपी : अधर्माक भियेता ?
- यदीप : ह्याच भयाच्या कांचान दीस-रात हुलपतां.
- नि. हाडपी : भियोवपाचें तुका कसलेंच कारण ना.
- यदीप : कित्याक ? हांव तर ताजो पूत !
- नि. हाडपी : पोलिबियु तुजो कोणच न्हंय.
- यदीप : कोणच न्हंय ? पोलिबियाक लागून म्हजो जन्म जांवक ना ?

- नि. हाडपी : ना ! म्हजे इतलोच तूंय ताका परकी !
- यदीप : ज्याका लागून म्हजो जन्म जाला, ताजो हांव कोणच लागना ?
- नि. हाडपी : ताणें तुका जन्माक घालूं ना.
- यदीप : तर खासा आपलोच पूत जाल्ल्यावरी तो म्हाका कित्याक लेखतालो ?
- नि. हाडपी : ह्या म्हज्या हातांनी तुका हांवे ताजेकडेन दिला.
- यदीप : दुसऱ्यांच्या हातांतल्यान घेतना, तो भुरगो ताका मानलो
- नि. हाडपी : हय. ताका पूत नाशिल्लें देखून.
- यदीप : ताका दिवपा खातीर तुवें म्हाका विवतो घेतलो, काय योगायोगान हांव तुका मेळलों ?
- नि. हाडपी : सितेराच्या गाळिंतल्या झाडांनी तूं म्हाका मेळलो.
- यदीप : तूं थंय कितें करतालो ?
- नि. हाडपी : गोरवांक चरयतालों.
- यदीप : तूं गोरवां राखतालो, काय तूं ताजो बंदो आशिल्लो, काय तूं असोच वाच्यार भोंवतालो ?
- नि. हाडपी : हांव गोरवां राखतालों. त्याच काळार हांवें तुका वाटायलो धनयां.
- यदीप : तुवें म्हाका आधार दिवपाक, कसली व्याधी म्हाका भोगताली ?
- नि. हाडपी : हाजी जाप तुगेल्या आवय-बापायकडल्यानच तुका मेळटली !
- यदीप : कर्मा अट्टुस्टा ! ती दुखेस्त काणी तूं म्हाका कित्याक सांगता ?
- नि. हाडपी : त्या वेळार तुगेले पांय घट्ट बांदिल्ले आशिल्ले ते हांवें मेकळे केल्यात.
- यदीप : आजुनय ताज्यो खुणो म्हज्या पायांर आसात. त्यो पळोवन म्हाका त्रास जातात.
- नि. हाडपी : देखून यदीप हें नांव तुका दवल्लां.
- यदीप : कोणाचे आज्ञेन हें घडलें, तें तरी उपकार करून सांग.
- नि. हाडपी : हांव नकळं. ज्याचेकडल्यान तूं म्हज्या हातांत पावलो, तोच घडये हें जाणा जायत !
- यदीप : तुवें म्हाका दुसऱ्याकडल्यान घेतलो, काय हांव तुका वाटेर मेळलों ?
- नि. हाडपी : एका दुसऱ्या राखण्यान तुका म्हजेकडेन दिलो.
- यदीप : ताजें नांव तुका खबर आसा ?
- नि. हाडपी : आपूण लाय्याचो बंदो आसां, इतलेंच तो सांगतालो.
- यदीप : म्हज्यापैलीं ह्या देशाचो जो राजा आशिल्लो, ताजो तो बंदो आशिल्लो ?
- नि. हाडपी : हय. ताजींच गोरवां तो राखतालो.
- यदीप : तो आजुनय जियेता ? ताजी आनी म्हजी भेट जायत ?
- नि. हाडपी : तूं हांगाच रावता. म्हज्या परस तुकाच चड खबर आसूंक जाय आशिल्लें.

- यदीप : म्हजेरय तसलोच प्रसंग आयला ! जाल्यारय, म्हाका उजवाडाक फुडा करूंकच जाय !
- बंदो : तो लाय्याचोच पूत आशिल्लो म्हणून सांगतात ! प्रासादांत आशिल्ली तुजी बायलच, म्हज्या परस तुका वें सांगुंयें !
- यदीप : त्या भुरग्याक खासा तिणेंच तुज्या स्वाधिन केलो ?
- बंदो : हय धनयां.
- यदीप : रवंयच्या हेतून ?
- बंदो : हांवें ताका मारून उडोंवचो म्हणून !
- यदीप : एके आवैक येदो धीर जालो ? आवै अशो राक्षशीण जाता ?
- बंदो : ज्योतिशालें भविश्य अनर्थांचेंच आशिल्लें राजा !
- यदीप : कसलें भविश्य ?
- बंदो : तो भुरगो आपल्या बापायचो काळ जातलो, अशें भाकीत केल्लें !
- यदीप : तर ह्या दुसऱ्या म्हातान्याकडेन त्या भुरग्याक तुवें कित्याक दिलो ?
- बंदो : म्हाका त्या भुरग्याची काकुळट दिसली धनयां ! त्या भुरग्याक तो पैस, दुसऱ्या देशांत व्हरून पोसतलो, अशें म्हाका दिसलें. मुखार संकटांचे मालें येवपाचें आशिल्लें; देखून तशी बुद्द म्हाका जाली जावये ! तो भुरगो तूंच जाल्यार, तुज्या दुर्भाग्याक पारावार ना राजा !
- यदीप : देवा, तुवें कसलो प्रसंग म्हजेर हाडलो ? दोळ्यांमुखार आतां सगळें घणघणीत दिसता. आदित्या, उजवाड्याच्या देवा, तुजो उजवाड पळोंवचेलो हो म्हजो निमाणो दीस ! जय हांवें जन्म घेंवक जायनाशिल्लो, थंय हांवें जन्म घेतलो ! जिचेकडेन हांवें लग्न जांवक फावनाशिल्लें, तिजेकडेन हांव लग्न जालों ? ज्याका हांवें जिवानिशीं मारूंक जायनाशिल्लो ताका हांवें जिवानिशीं मारल्लो.
- वृंद : मर्तिकांच्या वंशजांनो, सुण्यापास्त तुमची जीण ! जेन्ना रवंयच्याय मनशाक आपुण सुखी आसां अशें दिसता, तेन्नाच ताका मरण येवपाक जाय. ताज्या सारकें आनी दुसरें भाग्य ना ? यदिपा, तुजें प्राक्तन, तुजें अद्रुस्त आनी तुजी अभागी जीण पळेतेकीर दिसता, की मर्तिकाच्या लल्लाटांत सूख ना !
- वैभवाचे भाग्य तुका मेळलें. यक्षाची प्रस्न खिणामजगतीं तुवें सोडेलो आनी द्यौसाचे कृपेन आमच्या ह्या देशाक तुवें अमृताचे वाटेन व्हेलो. राजपद तुज्या पायांकडेन चलून आयलें. माना-भौमानाची चंवरां तुजेर झडलीं. ह्या देशाचें धनीपण तुका भोगुंक मेळलें. आनी आतां ? तुज्यासारको दुर्भागी कोण आसा ? रवंयच्या पाड्या संचितार्चीं फळां

तू भोगता ? पाशे उरफाटे पडूंक लागतकीर सगळेंच उरफाटें जाता ! नांवांजत्या यदिपा, जे वायलेच्या कुसव्यांत तूं जन्माक आयलो, तिजोच तूं घोव जालो. इतलो काळ, घोवाच्या नात्यान तुजेकडेन चलतना, तुजे आवयच्या मनांत दुभावाची पाल केन्नाच पडली ना ?

काळच सगळें पळेता ! काळच सगळें उक्तें करता ! जे अधर्मी व्हराडिकेन तूं एकाच वांगडा वापूय आनी पूत जालो, ताका लागून हो काळच तुका आतां रव्यास्त भोगैता. जे अधर्मी व्हराडिकेन तूं एकाच वांगडा वापूय आनी पूत जालो, ताका लागून हो काळच तुका आतां रव्यास्त भोगैता.

लाय्याच्या पुता, तुका आमी केन्नाच पळोंवक पावूं नाकाशिल्ले ! तुज्या दुःखाचे आमकांय चुरचुरे पडटात ! आमकां खरें उल्लोवकच जाय. तुकाच लागून आमी श्वास घेवपाक पावले. तुकाच लागून आमी हुक्या-मेकळे जाले !

(यदीप प्रासादांत वता. काय वेळान एक दूत येवन सांगता.)

दूत

: हे भुंयेच्या भौमानेस्त नागरिकांनो, कसलो दुखेस्त प्रसंग आमचेर आयला ! लाब्दासिदाच्या घराण्याची आजुनय तुमकां ओड आसा ? जीं पापां ह्या प्रासादांत जाल्यांत, तीं आतां आपाप उजवाडाक येतात. जें दुर्भाग्य आपुणच आपल्याक निर्माण करता, ताज्या इतलें भयंकर दुर्भाग्य आनी दुसरें नासता !

वृंद

: जें आमकां कळलां ताज्या इतलें वांकडें आनी दुसरें ना ! आमकां आनिकय कितें कळोवपाचें आसा ?

दूत

: थोड्याच उतरांनी तुमकां हांव सांगतां. झ्यांकाइत त्या संवसाराक अंतरली.

वृंद

: दुर्भग्याची गजाल ! तिका मरण कशें आयलें ?

दूत

: खासा तिणेंच आपलो जीव घेतलो. तिका तुमी पळोंवक ना. पळेल्यार तुमच्या आंगार भयाचो कांटो फुल्ल्यावगर रावचो ना. जाल्यारूय, तिजें अभागी अद्दुस्त म्हाका तुमकां सांगुंकच जाय. लजेन सैरभैर जायत, आपलेच केंस बुड्डीत, दिवाणखान्यांतल्यान ती आपल्या न्हिदपाच्या महालांत गेली. भितल्ल्यान खिळयो घालून महालाची दारां तिणें एका खिणांत धांपलीं आनी लाय्याची याद काडीत ती हुडक्या हुडक्यांनी रडूंक लागली. आपल्या घोवाच्या खुन्याकडेन, खासा आपल्या पुताकडेन ती लग्न जाली. आपल्या कुसव्यांत तिणें आपल्या पुताच्या भुरग्यांक जन्म दिलो. आपल्या सुखाच्या मंचकाचेर दोट्टी दुःख तिणें भोगलें. ती कशी मेली हें म्हाका खबर ना. तिजो दुखेस्त अंत कळटकीर, यदीप

पिशांतूर जावन हेवटेन तेवडेन भोंवतालो. तरसाद सोदूंक एका महालांतल्यान दुसऱ्या महालांत तो वतालो आनी जी ताजी बायल आशिल्ली, तरी ताजी बायल नाशिल्ली; जी खासा ताजी आनी तागेच्या भुरग्यांची आवय आशिल्ली, तिका सोदूंक अकखो प्रासाद तो पालथो घालतालो. अकस्मात ताजे तकलेंत उजवाड पडिल्ले भाशेन, वरड मारीत आपल्या न्हिदपाच्या महालाची दारां तो धोडांवक लागलो. दार फोडून जेन्ना तो भितर सल्लो, तेन्ना तिणें आपलो जीव गोळाक लावन घेतिल्लो ताका दिसलो. तिका हे अवस्तेंत पळेतकीर, भयान कलकलत ताणें दोरी सोडली. ती दुर्भागी जेन्ना जमनीर पडली, त्या वेळार रवंयचो म्हारू ताजे गोमटेर बसलो म्हणून कोण जाणा ! झॉकाशताच्या व्हिस्तिदाक भांगराची एक पीन आशिल्ली. ती ताणें खस्स करून ओडली आनी खिणांत आपल्या दोळ्यांत रोंवून, आपले दोळे ताणें फोडले. जें दुर्भाग्य ताज्या वांट्याक आयिल्लें, तें दुर्भाग्य ताका आतां आपल्या दोळ्यांनी पळोवपाचें नाशिल्लें ? ताज्या दोळ्यांतल्यान रगताचे थेंवे न्हय, तर रगताचे लोट लागिल्ले. दुर्भाग्य ताज्या एकट्याच्याच वांट्याक येंवक ना. दुर्भाग्य तिज्याच वांट्याक आयलां. सुखा-समाधानाची चंवरां तांचेर झडलीं आनी आज दुःखाचे विकळाप, मरण आनी अकीर्त तांच्या वांट्याक आयलीं.

वृंद
दूत

: हे अपदेंत तो दुर्भागी आजुनय कितें करता ?
: दारां उक्तीं करून, खासा आपल्याकच ताणें जो गाळी-खेप केला, तो उच्च्यारपाकपासून म्हाका धीर जायना ! आपल्याचेर कादमेयाच्या लोकांची नदर पडूंदी म्हणून तो आड्डता. आपल्याक देशाभायर धांवडायन घालात म्हणून तो पराथता. आपल्या हातान जंय पातक घडलें, त्या प्रासादांत तो रांवक सोदिना. ताका आतां कोणाचोच आधार ना. कोणाचोच सांगात ना. ताज्या दुःखाक आतां पारावार ना. जें सोंसूंक पासून जायना अशें सोंसणिकायेपेलें दुःख, कांय खिणांत, तुमचे नदरेक पडटलें. प्रासादाचीं दारां आता उक्तीं जातात. दुस्मानाचें काळीज पासून कळवळून फुट्ट्ये अशें दृश्य तुमकां दिसतले !

वृंद

: मनशांच्या वांट्याक कसलें हें दुर्भाग्य ! येंदें दुर्भाग्य आमी केन्नाच पळोंवक ना. कसलीं पिशोपणां केलीं तुवें अभाग्या ? रवंयच्या देवाचें रागणें तुजेर पडलें म्हणून हें दुर्भाग्य तुज्या वांट्याक आयलें ? तुका जायतें पाचारूंक आमी सोदतात. जाल्यारूय, तुजेकडेन पळोवपाक आतां आमकां धीर जायना !

यदीप

: हांव असो कपलफुटको कित्याक जालों ? आतां हांव रवंय चल्लों ?

रवंय मेरेन म्हजो आवाज पावता ? देवांनो, रवंय व्हरून तुमी म्हाका सोडला ?

- वृंद : ज्याच्या तोंडार नदर घालपाक धीर जायना आनी ज्याचीं उतरां आयकून मन कळवळटा, अशे दुर्भाग्याचे वाटेर तुका हाडून सोडला.
- यदीप : कोणाच्या श्रापांनी हो कीट्ट काळोख म्हज्या वांट्याक आयला ? हो काळोख सगळ्या आंगा-पांगाक भालो कसो तोपतो ? कोडिल्ल्या दोळ्यांचे दुरवीन आनी केल्ल्या पातकांचे यादीन आतां भितल्ल्या भितर फडफडप ! सोंसूंक जायना अशा अपदांनी आतां भितल्ल्या भितर वळवळप !
- वृंद : तुज्या दुर्भाग्यान, तुज्या दोट्टी दुःखान आनी दोट्टी वळवळ्यांनी आमचेंय काळीज चुरचुरता यदिपा.
- यदीप : म्हजा इश्टांनो, तुमचो आजुनय म्हजेर विस्वास आसा ? ह्या कुड्ड्याच्या दुःखान तुमी आजुनय कळवळटात ? तुमी थंय आसात हें म्हाका जाणवता. गुपाट काळखान म्हाका रेवाडो घाला. जाल्यारूय, तुमच्या उतरांची वळख म्हाका मेळटा.
- वृंद : रवंयचो तवंक तुज्या आंगांत रिगलो ? रवंयच्या निर्धारान तुजे डोळे तुंवें फोडून घेतले ? रवंयच्या देवान तुका ही प्रेरणा दिली ?
- यदीप : आदित्यान, ह्या आपोलानच म्हाका ही प्रेरणा दिली. आदित्यानच ह्या दुर्भाग्याचे देगेर हाडून म्हाका सोडलो. कोणेंच म्हजेर घाय घालूंक नात. म्हज्या हातांनीच म्हजे दोळे हांवें फोडल्यात. जी वस्त म्हजे नदरेक पडटली आशिल्ली, ती वस्त जर म्हाका दुःखाचेच दाग दित रावतली आशिल्ली, तर हे दोळे राखून म्हाका कसलो लाभ ?
- वृंद : खरें तुजें !
- यदीप : ज्यांचेर हांवें माया करची आनी कोणाकडेनय सुखासमाधानान उलोवचे, अशें कितें उल्लां म्हज्या आयुश्यांत ? म्हाका आतां कसलें सुख ? कसलो आनंद ? इश्टांनो ह्या खुन्याक हांगा दवरूं नाकात. म्हज्या वांट्याक आयिल्लो भोग हांवेच भोगूंक जाय. ह्या उंवाळून घाल्ल्या मर्तिकाक पळोवन देवांक पासून जाळ मारतले ! देखून, म्हज्या इश्टांनो हांगासल्ल्यान म्हाका धांवडायत.
- वृंद : तुज्या दुःखाक अंत ना. वांट्याक आयिल्ल्या दुर्भाग्याचे येवजणेन. तूं असो व्याकूळ जांव नाका. तुजी खरेली वळख तुका मेळुंकेच पावूं नाका आशिल्ली !
- यदीप : ज्याणे त्या अर्भकाचे आंवाळून बांदिल्ले पांय सोडले आनी ताका

मर्णांतल्यान वाटायलो, ताजें बरें जांव नाका ! रवंयच्या पाड्या वेळार ताका ही बुद्द सुचली म्हणून कोण जाणा ! हांव ताजे पांगीत ना. त्याच वेळार जर म्हाका मरण आयिल्लें, तर हो भोग म्हाका चुकतलो आशिल्लो ! हे अपदेंतल्यान तुमी आनी हांव सुट्टलें आशिल्लें !

- वृंद : खऱ्यांनींच बरें जातलें आशिल्लें !
- यदीप : म्हज्या बापायचो खून हांव करूंक पावचों नाशिल्लों. जिणें आपल्या कुसव्यांत म्हाका जन्म दिलो, तिजेकडेन हांव लग्न जांवक पावचों नाशिल्लो. अवदिशेच्या पुता, दुर्भाग्या, आपले आवयच्या फुड्यांत न्हिदपाचें पातक तुवें केलें. ह्या पातकाक भोक्सणें ना. ह्या पातकाचे वळवळे तुवें भोगुंकच जाय यदीपा.
- वृंद : तुवें दोळे फोडून बरें केलें ना. कुड्डो जावन जियेंवरच्या परस, मरणच तुका हे अपदेंतल्यान मुक्त करतलें आशिल्लें !
- यदीप : जें हांवे केलां, तें करून जालें ! आतां कसलीच बुद्द म्हाका दिंव नाकात. यमाचे पास म्हजे गोमटे भोंवतणी आंवुळटकीर, म्हज्या आवय-बापायक हांव कसली जाप दिंव ? जें पाप हांवें केलां ताका क्षमा ना. ज्या पापांतल्यान म्हज्या भुरग्यांचो जन्म जाला, त्या भुरग्यांकडेन पळोवन म्हाका कसलें सुख ? सुखानच म्हजेकडेन फाट केल्या ! आतां सुख रवंयचे ? ह्या मुखार हें शार, शाराभोंवतणचो हो तट आनी तुमी सगळे, म्हाका केन्नाच दिसूंक पावचे नात. जें हांवे केलां, तें मनाच्या निर्धारानच केलां. वैभवाच्या काळार लाय्याचे घरवडिंतल्या मनशाक हांवें अधर्मी म्हळो ! ताका शाराभायर धांवडावपाचो हांवें हुकूम दिलो. अधर्म केलो हांवें आनी ताणें न्हय ! ताजे नदरेक म्हजी नदर हांव कशी लांव ? हे कानय आतां म्हाका फोडून उडोवपाक जाय. कुड्डो आनी भेड्डो जावन, सगळो देहच म्हाका भेरावन उडोवंक जाय. संवेदनाच ना करप, होच दुःखाचेर उपाय ! सितेरा, कित्याक तुवें म्हाका आलाशिरो दिलो ? आवय-बापायचें नांव कळचे पैलींच, तुवें म्हाका कित्याक मारून उडेलो ना ? पोलिविया, कोरिता, पुर्विल्ल्या प्रासादा, खासा म्हज्या बापायच्या राजवाड्या, सुंदरकेयेचो लेपोड दिवन म्हज्या वांट्याक तुमी दुःखच कित्याक हाडलें ? जय दोन मार्ग दोड्टात त्या जाग्या, सिदेराच्या रानांनो, जय तीन मार्ग एकठांय मेळटात थंयच्या अशीर जाग्या, जो खून हांवे केला ताजी तुमकां आजुतय याद जाता ? व्हराडिके, म्हजे आवयकडेन तुवें म्हाका जोडून, म्हज्या भावांकच म्हजे पूत म्हणून तुवें जन्माक घाले. खासा म्हजे आवयकच तुवें म्हजी होंकल केली आनी खंचोच मनीस करचो ना,

अशें पाप म्हज्या हातान तुवें घडेलें ! ही पातकी करणी पर परत झरोवन आतां लाभ ना. उपकार करून, ह्या शाराभायर रवंयच्याय दुसऱ्या जाग्यार म्हाका लिपयात. जाय जाल्यार दोंगरांचे घळिंनी म्हाका उड्यात, ना जाल्यार म्हाका दर्यांत शेवटून मारात. येयात, भावांनो येयात. ह्या दुर्भाग्याच्या म्हऱ्यांत येवपाक तुमी अनमनूं नाकात हांव सांगतां तें आयकात. भियोंव नाकात. म्हज्या बगर ह्यो यातना कोणाच्यानच सोसूंक जांवच्यो नात !

- वृंद : तूं मागता तें दिवपाक क्रेओंतच हांगा येता. तुज्या फाटल्यान तोच आतां ह्या देशाचो राजा !
- यदीप : ताका आतां कितें सांगूं ? ज्या मनशाचो हांवें अपमान केलो, ताका कसो पातेंव ?
- क्रेओंति : तुजीं वर्मां वैर काडून, तुका केंडपाखातीर हांव हांगा येवंक ना. मनशांचो मान आमी राखचे नात जाल्यार, देवाचो तरी राखुया. हाका प्रासादांत व्हरात. आपल्या नात्यांतल्या मनशांची पातकां आनी दुःखां नात्यांतल्या मनशांनींच आयकल्लीं बरीं !
- यदीप : हांव रावतालों ताज्या परस, तूं म्हजेकडेन वेगळे तरेन चलता. दुर्बळ मर्तिकांतल्या अत्यंत उजू मनशा, म्हाका कितें सांगपाचें आसा तें आयक. हांव उलैतां तुज्या खातीर, म्हज्या खातीर न्हंय.
- क्रेओंति : हांवें कितें करचें अशें तुका दिसता ?
- यदीप : जय हांव कोणाकडेनच उलोवंक पांवचो ना, अशा निर्जन अरण्यांत व्हरून म्हाका सोड.
- क्रेओंति : तशें करूंक हांव फाटीं सरचों ना. जाल्यारूय, देवाचो कौल म्हाका घेंवकच जाय.
- यदीप : बापायच्या खुन्याक आनी पातकी मनशाक जितो दवरूं नाका. ताका मारून उडै. देवाचो कौल असोच आसतलो.
- क्रेओंति : घडये आसुये. जें कितें घडून गेलां, त्या खातीर हांवें आनीक कितेंय करपाक जाय जाल्यार म्हाका सांग.
- यदीप : तूं म्हाका, ह्या अभाग्याक विचारता ?
- क्रेओंति : हय. देवाच्या प्रसादाचेर तुका आतां विस्वास दवरचोच पडटलो !
- यदीप : क्रेओंत, तुजेकडेन मागतां. प्रासादांत भितर आशिल्ले बायलेक सन्मानान पुरपाक लाय. तुज्या मनशांकडेन जे लागणुकेच्या नात्यान तूं चल्लो, त्या खातीर सगळे जाण तुजी तोखणायच करतले. म्हाका जितो दवरूं नाका. सितेराच्या दोंगरांनी म्हाका जियेंव दी. म्हाका जन्म दिवपी आवय-बापायन

थंयच म्हाका फोंड दूवल्लेलो; देखून, थंयच म्हाका मरूं दी. पिडे-रोगान म्हाका मरण येतशें दिसना. म्हजें मरण शांत आसचें ना. जर हांव आतां मर्णांतल्यान वाटावतां जायत, तर खात्रीन तरेतरेच्या अपदांचे आनी वळवळ्यांचे मरण म्हज्या वांट्याक येतलें. जें म्हज्या प्राक्तनांत आसा, तशेच घडूं दी. तूं म्हज्या पुतांची चिंता करूं नाका. ते आता जाण्टे जाल्यात. आपलें बरेंवाकडें तांका कळटा. म्हज्या अभागी धुवांची जतनाय मात तूं घे. म्हज्या म्हऱ्यांत त्यो सदांच आसताल्यो. ह्या बापायचो मायेचो हात सदांच तांच्या माध्याविल्यान भोंवतालो. तुका पराथतां, तांकां वाऱ्यार सोडूं नाका. म्हाका तांकां वेगांत घेंव दी. नशिबात भोगचें पडटा त्या दुर्भाग्याखातीर, आमकां, वांगडाच रडूं दी. धनयां, म्हज्या उदार राजा, म्हजी अर्दास मान्य कर. तांका हांवें मायेन पोशेल्यार, तांची रूपां ह्या म्हज्या फुटिल्ल्या दोळ्यांकय घसघशीत दिसतलीं. हांव कितें आयकतां ? कोणाचें रडप म्हज्या कानार पडटा ? हुडक्या हुडक्यांनी रडटात त्यो म्हज्यो अपुर्बायेच्यो धुवो न्हंय ? म्हजी काकुळट दिसून, क्रेओंतिनच तांका हांगा हाडल्यात जावये.

क्रेओंति : हावेंच तांकां तुजेसरीं धाडल्यात. ज्या सुखाक तूं आंवडेता, तें सूख तरी तुका मेळूंदी.

यदीप : सुखाचो शिंवर तुजेर जांव. तुका सदांच देवाची राखण मेळूं. म्हज्या धुवांनो, तुमी रवंय आसात ? म्हज्या म्हऱ्यांत येयात. म्हजे हात हातांत घेयात. तुमी म्हाका दिसनात. तुमच्या बापायच्या ह्या लकलकीत दोळ्यांची स्थिती कितें जाल्या ती पळेयात. धुवांनो, ह्या तुमच्या बापायन, ताका खबर नासतना, ज्या कुसव्यांतल्यान तो जन्माक आयलो, त्याच कुसव्यांतल्यान तुमकांय ताणें जन्माक घालीं. म्हाका आतां तुमच्या फुडाराची चिंता लागल्या. तुमी रवंयच्याय उत्सवाक गेल्यार, लोक तुमची वर्मा कर्मा वैर काडटले आनी रडत तुमकां घरा येंवचें पडटलें. तुमच्या आवय-बापायचें नांव अकिर्तीन भल्लां. तुमी होंकलो जातल्यो, तेन्ना ते अकिर्तीची पर्वा करिनासतना कोण तुमचेकडेन लग्न जातलो ? कसली अपकीर्त म्हज्या वांट्याक येवपाची उल्ल्या ? तुमच्या बापायन खासा आपल्या बापायक माल्लो. खासा आपले आवयकडेन लग्न जावन तुमकां जन्म दिलो. हीं तुमचीं वर्मां मेळत थंय वैर सरतलीं. तुमचेकडेन लग्न जावपाक कोणाक धीर जातलो ? कोणाकच जायतसो दिसना ? लग्नाविणें आंकवारीच रावन तुमकां मरचें पडटलें ! मेनेजेवाच्या पुता, ह्या भुरग्यांक आतां आवय ना. हांव मेल्ल्यांतच जमा जालां. आतां तांच्या बापायचो

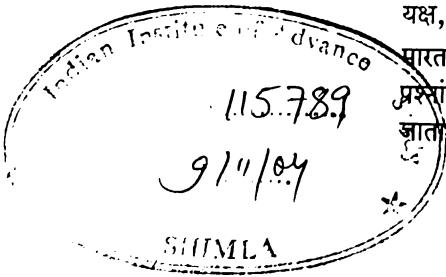
जागो तूं घे. तांका भीक मागूंक लांव नाका. तांका अनाथ करूं नाका. तांका घोव मेळूं दी आनी तांगेर भुरगी जांव दी ! म्हज्या वांट्याक आयिल्लें दुर्भाग्य तांच्या वांट्याक हाडूं नाका. तांचेर दया कर. तुजेवगर तांका आतां कोणाचोच आधार ना. म्हाका उतर दी. उदार मनशा, तुलें उतर दिलां म्हणपाची खूण म्हणून, तुजो हात म्हज्या हातांत दी. धुवांनो, तुमकां जर समजुपाची जाण आशिल्ली, तर आनियकय म्हाका तुमचेकडेन उलोवक जाय आशिल्लें. देवांकडेन इतलेंच मागतां. तुमच्या बापायच्या वांट्याक आयिल्लें दुःख, तुमच्या वांट्याक येंव नाका !

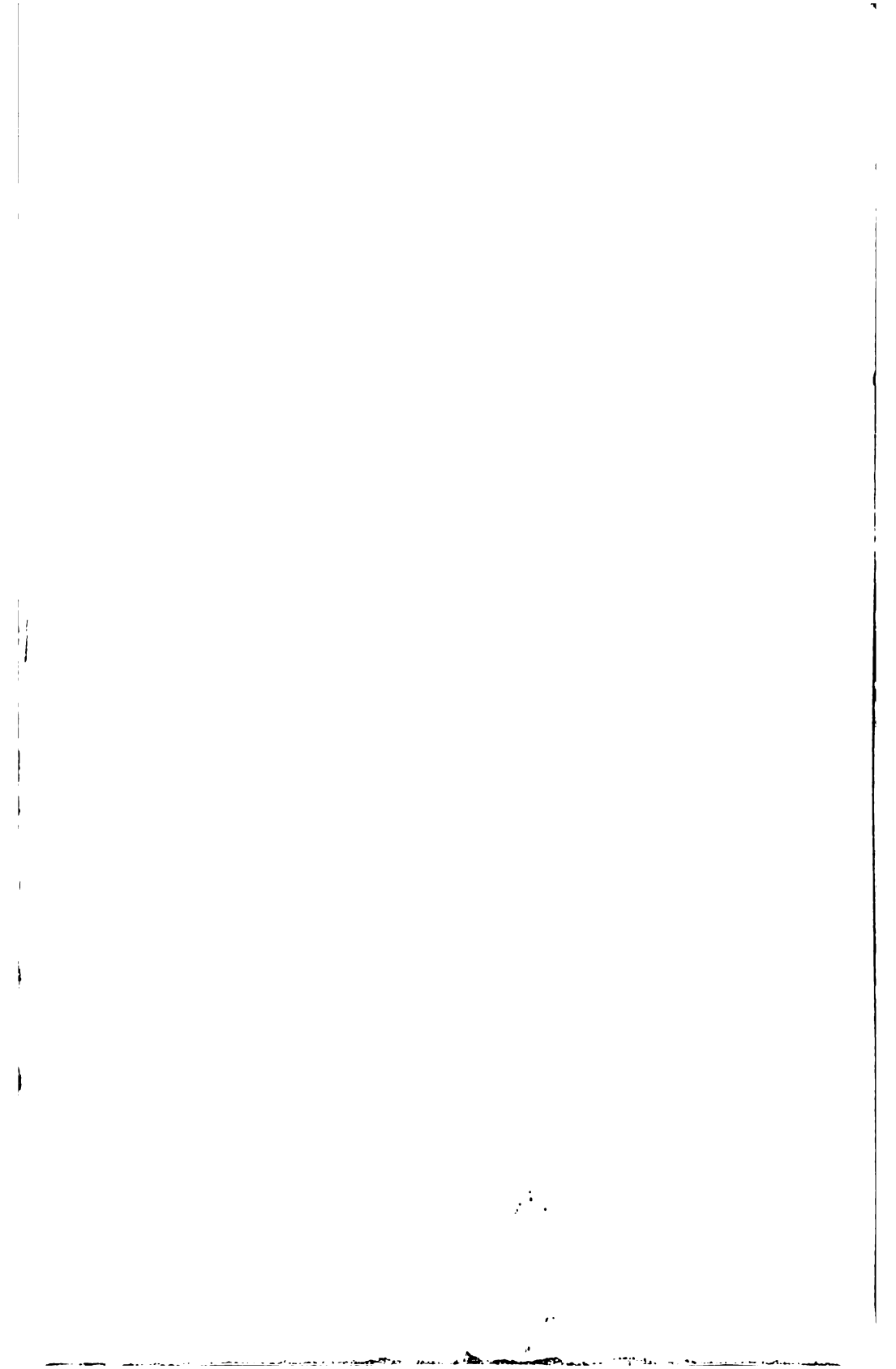
- क्रेओंति : आता रडूं नाका. प्रासादांत भितर वच.
- यदीप : कितलोय त्रास जांव, तुजे आज्ञेक पाळो दिंवकच जाय.
- क्रेओंति : सगळें योग्य वेळारच केल्लें बरें आसतां ?
- यदीप : रवंयच्या कारणान हांव वता तो जाणा ?
- क्रेओंति : म्हाका तुगेलें कारण कळूं दी.
- यदीप : म्हाका तुवें हांगासल्ल्यान जाता तितलो पैस धांवडावचो ह्या कारणान.
- क्रेओंति : देवाची इत्सा आसल्यार तशें घडून येत !
- यदीप : देवाक हांव नाका.
- क्रेओंति : तर तुका जें जाय ते मेळटलें
- यदीप : खरेंच ?
- क्रेओंति : म्हाका फट उलोवपाची संवय ना.
- यदीप : तरत हांगासल्ल्यान म्हाका व्हर.
- क्रेओंति : यो. तुज्या धुवांक मात हांगा आसूं दी.
- यदीप : तांका आनी म्हाका तोडूं नाका.
- क्रेओंति : सगळेंच घेंवक सोदूं नाका. तुका जें मेळलें, ताणें तूं सुखी जालो ना.
- वृंद : तेबाच्या, आमचे जन्मभुंयेच्या नागरिकांनो, पळेयात ! दुर्भाग्याची मोडां आयलीं आनी यदिपाक तांणीं दुःखभर्वण करून घालो. यक्षप्रश्न सोडोवन हे नगरीक ताणेंच संकटांतल्यान मूक्त केली. मर्तिकांतल्या ह्या अत्यंत बळिस्त मनशान कोणाचो दुस्वास केलो ना. आपल्या प्रावतनाकय तो भियेलो ना. कस्टां अपदेविणें अखेरचो दीस सुखाचो जाल्यावगर, रवंयचोच मर्तिक सुखी जालो अशें म्हणूंक फावना !

ह्या नाटकांतल्या कांय नांवांची उतरावळ

आगोर (Agora)	राजप्रासादाच्या मुखावेलो वा जंय सभा भरतात असो आस्कळ-विस्कळ चौक.
आपोलु (Apolo)	झंवसाचो (घौसाचो) हो पूत. हो सूर्यदेव. कलेचो आनी काव्याचो हो देव. हाका फॅबु (Febo) अशेंय म्हण्टाले. देल्फाक आशिल्ल्या आपोलाच्या देवळांत, ताका प्रसाद लायताले.
आर्तेमीजिय (Artemisia)	झंवसाची (घौसाची) धूव. ही चंद्रदेवता तेच परी नरकदेवता आशिल्ली.
आतेन (Atena)	झंवसाची ही धूव. कलेची आनी विज्ञानाची देवता. तेच परी आतेन नगरिची ती राखणायत देवता आशिल्ली.
झॅवुश (Zeorsa)	देवांचो राजा. हो मळबांत ज्याका (Olimpo) 'ओलिंप' म्हण्टात थंय रावतालो आनी थंयच्यान धर्तरेचेर उजवाडाचीं किर्णां सोड्टालो. झॅवूश हे इंडो-युरोपियन उतर. आमचो घौस होच ग्रिकांचो.
बाकु (Baco)	सोरेकारांचो वा सुराड्यांचो तेच परी देवाचे भक्तींत तल्लीन जावन भान विसरतल्यांचो देव.
सितेरू (Citero)	तेबाच्या लागसार आशिल्लो दोंगर
सेरीश (Cereos)	गुन्यांवकारांक पिडापीड दिवपी देवता.
स्फिंक्स (Esfinge)	बायलेंचें तोंड आशिल्लो आनी सिंव्हाचे धड आशिल्लो राक्षस. हो सितेरोच्या दोंगरार रावतालो आनी थंयच्यान येतल्या-वतल्यांक प्रश्न विचारतालो. ताजो प्रश्न असो आसतालो "ज्या प्राण्याक सकाळचे चार पांय असतात, दनपारचे दोन आनी रातिचे तीन पाय असतात, तो प्राणी कोण?" ज्यांका ह्या प्रश्नाची जाप दिवपाक यदिप जेन्ना थंय पावलो, तेन्ना 'स्फिंक्सान' ताका हो प्रश्न केलो. यदिपान ताज्या प्रश्नाक रोखडीच जाप दिली आनी सांगलें: हो प्राणी म्हळ्यार मनीस. ताका अर्भकावस्तेंत चार पांय आसतात. जुवानपणांत दोन आनी म्हातारपणांत तीन. ही जाप आयकनाफुडें 'स्फिंक्स' निर्शेलो आनी थंयच्या थंयच आपलो जीव ताणें घेतलो.

भारतांतय यक्ष हेंच काम करतालो. महाभारतांत यक्षप्रश्न आसा. काय (जातक कथांनी) यक्षप्रश्न आसा, जाल्यारुय, भारतांतल्या यक्षप्रश्नांत आनी स्फिंक्साच्या कुवाड्यांत एक अंतर आसा. भारतांतलो यक्ष, आपल्या प्रश्नांक ज्यांकां जाप दिंवक येनाशिल्ली, तांकां तो मारतालो. उप्रांत त्या मारिल्ल्या मनशांचो भाव बी येवन, ताणें ताज्या प्रश्नांक ताजें समाधान जायसारक्यो जापो दिल्यार, तो ताजेर संतूस्ट जातालो आनी मारिल्ल्यांक जिवे करतालो.

सॉफॉक्लिश क्रिस्ता आदल्या 493 वर्सा जन्माक आयलो आनी क्रिस्ता आदल्या 405 वर्सा तो भायर पडलो. तागेलो काळ हो ग्रेसियेचो वैभवाचो काळ आशिल्लो. त्या काळार आतेन शहराची हवाच संस्कृतायेचे गिरेस्तकायेन भरिल्ली. तरण्या-धाकुर्यांक ती नवी प्रेरणा दिताली.

सॉफॉक्लिसाचे प्रतिभेक ह्या वातावरणाचो लाव मेळलो. ताणें 120 नाटकां बरिल्लीं आसुये, अशे ताजे समिक्षाकार म्हण्टात. आज ताजीं सातच नाटकां मेळटात. तातूंतलें 'यदीप राजा' हे नाटक संवसास्वाडमयांतली एक श्रेष्ठ आनी निर्दोश दुखस्तिका मानतात.

यदीप हो तेबाचो राजा लांग्यु आनी तागेली राणी झ्यॉकाइत हांचो पूत. तो आपल्या बापायक मारून, आपले आवैकडेन लग्न जातलो, अशें अभद्र भविश्य केल्ल्यान, ताका ताज्या बापायन अरण्यांत व्हरून उडोंवक लायलो. एका राखण्यान ताका कोरिताचो राजा पोलीबियु हाजेकडेन व्हरून दिलो. ताणेंय ताका आपलो पूत कसो सांबाळलो. जाल्यारूय, ते अभद्र भविश्य खरें जाले.

मनीस कितलोय व्हड जालो, तरी ताका आपलें प्राक्तन चुकना. अद्वुस्टाचेर तो जैत जोडूंक पातना. ह्या नाटकांतल्या दर एक घटितांतल्यान यदीपाचे उदात्त दर्शन घडटा. आपल्याच प्राक्तनाक साद घाल्ल्यावरी, आपल्याच करण्यांनी तो आपलो फोंड खण्टा, प्राक्तनच हांगा घटितांचे धागे विण्टा आनी सॉफॉक्लिश ते धागे कलेच्या अप्रतिम पांवड्यार चडैता.

Yadeep Raja (Konkani) Rs.45

ISBN 81-7201-122-9

Library

IAS, Shimla

KO 882 So 66 Y

00115789